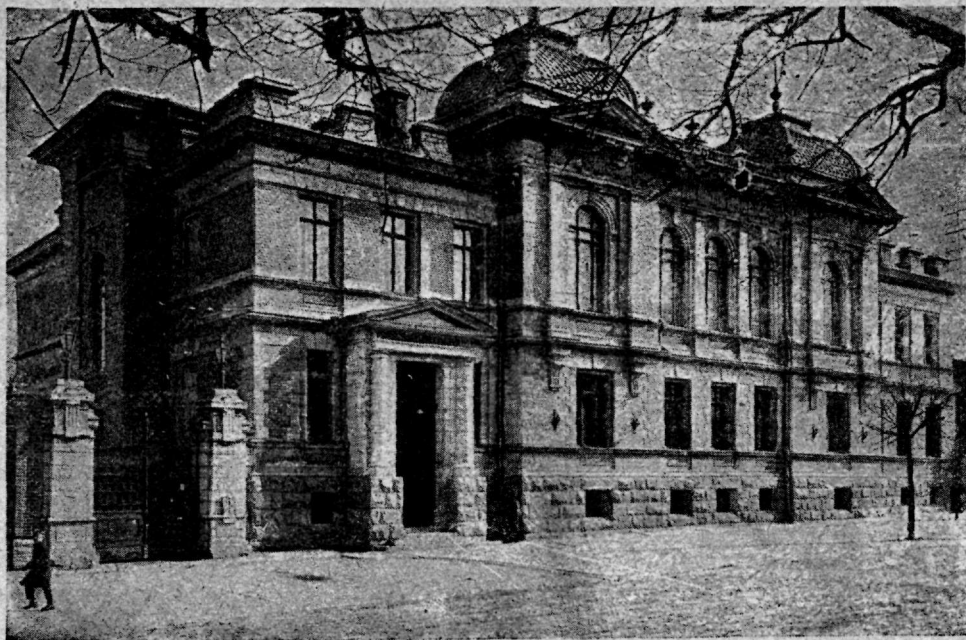

K
K
T

KAITSE KODU!

Riigivanem tervitab seltskondlikke organisatsioone paraadil 8. aastapäeva puhul 24. veebr.

TALLINN. **EESTI PANK** TALLINN.
 OSAKONNAD KÕIGIS MAAKONNALINNADES.
 TOIMETAB IGASUGUSEID PANGAOPERATSIOONE.

TARTU MAJAOMANIKKUDE PANK.

TARTUS, SUURTURG NR. 7.

TELEFON NR. 6-50.

Võtab raha hoiule kuldkrooni kindlustusel ja maksab ajakohast kõrgend. protsenti.

Diskonteerib vekslid, annab laene mitmesuguste kindlustuste vastu.

Võtab veokirjade ja vekslite järele rahanõudmisi enda peale, saadab raha tasuta teistesse kohtadesse ja toimetab kõiki muid pangaoperatsioone.

Panga tegevuse eest vastutavad Tartu majaomanikud — panga osanikud — oma kinnisvaradega.

Juhatus.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANDJA
ILMVB KAKS KORDA KVVJ

II AASTAKÄIK

NR. 5

15. MARTSIL 1926

Väljaandja: Kaitseliidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Neggo.

Tellimishind: aastas 600 mrk., poolaastas
300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus
50 mrk.

Kuulutuste hinnad: 1/1 lehek. 4000 mrk.,
1/2 lehek. 2000 mrk., 1/4 lehek. 1000 mrk. ja
1/8 lehek. 500 mrk. Esimese kaane sisekülj
50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Üksiknumber 30 mrk.

Toimetus Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal teisi-
päeval, kesknädalal, neljapäeval ja reedel kella 2—3 p. l.
Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Rahvuspoliitilisi mõtlusi.

J.

Heites pilgu üle Eesti rahva ajaloo jääb silm küsivalt peatuma sel aegjärgul, mida nimetatakse 700-aastaseks orjapõlveks. See suur tühi koht meie ajaloos tekitab alati õudseid tundmusi nagu mälestus varjusurmast. Ei mingisugust rõõmustavat, suurejoonelist meie rahva eneseavaldust Jüriöö mässust kuni Kristjan Jaak Petersonini! Sel pikal vaheajal meie maa ajalugu pole Eesti rahva ajalugu. Paavsti manitsustest ja hoiatustest hoolimata suruti Eesti rahvas kõige raskemasse orjapõlve. Rahva tööjõud oli võitjate kasutada, mehed alatiht vahetuvate võimude mobiliseerida, kaitsetud naised ja lapsed iga sissetungija tappa, taudide hävitada, Ivan Hirmsa baschkiiride ja tatarlaste (koerakoonlaste, peninukkide) surmata.

Kuid ajalookirjutajate üksikudki teated toleaeigiste eestlaste kohta pakuvad meile lähemal vaatlusel huvitavaid vaatlusesemeid. Nendest aimame, et tollelgi kurval ajal eestlastes pesitses usk endasse, näeme, kuidas alateadvuses peituv tung elada oma iseelu vahel jõuga murrab esile. Võtame näiteks kas või talupoegade mässu Läänemaal 1560. aastal. Enam kui 350 aastat pärast Paala lahingut, enam kui 200 aastat pärast Jüriöö mässu, valitseva võimu lagunemisel tekib eestlastel uuesti vabadusiha. Nad valivad kellegi sepa endile kuningaks, keda saadavad 12 trabanti ja torupillimees, ja ruttavad siis Koloveri lossi piirama. Muidugi suruti see mäss kergesti maha, osavõtjad hukati, kuid see,

mis nad kätte said, oli, et ajalugu nüüd teab, et Eesti rahva elutahe isegi neil kurbadel aastasadadel kustumatult leegitses.

Hiljem veel tahab mõisnik ehitada praegusel Võrumaal Võhandu jõeale veskit. Ehitaski, kuid eestlased tulid ning põletasid ja lõhkusid selle maha. Tehku mõisnik orjusesse surutud inimestega mida tahab, kuid ärgu puutugu nende hinge pühadusi, ärgu takistagu jumalate asupaiga — püha Võhandu jõe—vooge. Nende aegade ümber ka keegi mõisnik Võrumaal juhtub salaja kuulama pealt, kuis Eesti taat vaikselt toob metsas Eesti jumalatele ohvrit, palvetab viljasaagi ja karjaõnnistuse eest. Just nagu poleks see 17. aastaja eestlane veel kuulnudki midagi katoliku-ega temale järgnevast Luteri usust! Eestlased ei usaldanud oma rõhujaid ega nende poolt pealesunnitavaid jumalaid. Kui o m a jumal aitab, siis saab abi. Oma jumalate teenimise kombes anti salaja põlvest põlve edasi ning ainult neile usaldati oma häda. Teisiti ei võinudki see olla, sest tegelik elu näitas selgesti, et mis sakslasele õnneks oli, see oli eestlasele õnnetuseks, mida ihaldas eestlane, seda vihkas saks.

Kui põlvest põlve edasiantavate usukommete, rahvaluule ja kõigile eestlastele ühesuguse orjapõlve tõttu Eesti rahvusilm püsis puhtana, siis osutavad just ärkamisaja ja selle eel käivad aastad kõige kurvemat pilti. Rahva pimeduse tõttu võõrad kultuurid ei pääsenud enim eestlusele kardetavaks, kuid nüüd, kui eestla-

E 2 1126

sele avanes võimalus ka haridust omandada, ja ta ainult võõrast haridust saada võis, said võõrad kultuurid laastavaiks. Orjapõlve pimedusest pääsnud eestlane oli eestlasena kui keldritaim, mis päikesevalgusse pääsedes närtsis, muutus sakslaseks. Rahvusideoloogiat lõhkus tublisti ka see asjaolu, et eestlased juba aastakümneid olid õppinud oma põlve parandamist lootma Vene tsaaridelt. Üldiseks pildiks oli laialivalgumine, abiootamine võõrastelt, usk enesse ja oma rahva jõusse oli hävinenud. Kuivõrra sellest lohutavam on pilt orjapõlvest, kui 1644. a. Erastveres Vihtla Jürgen toob Eesti jumalale Pikkerile ohvriks härja, lootes, et Pikker siis eestlastele annab väikest põlluõnnistustki!

Heites pilgu tagasi Eesti ärkamisliikumise näeme sealtki, kui vähe oli tõelist usku, kui palju aga romantilist ilutsemist. Haritud eestlased, kes eestilise liikumisega tegemist tegid, tegid seda nähtavasti rohkem kaastundmusest maarahva vastu kui kindla sihiga rahvustööd. Mis suurt tulevikku võiski ennustada väiksearvulisele, omapärase kultuurita rahvakesele, kes pigistatud killuna Vene ja Saksa suurrahvaste vahele? Kes võis siis unistada või uskuda Eesti iseseisvust? Loodud isamaalaulud olid rahvale ilutsemiseks, kuna need, kelle pilgud ulatusid tulevikku aimama ja olukorda hindama, töid oma koju Saksa keele, Saksa meele ja Saksa kombed. Suuremad reaalpoliitilised voolud olid Jannseni saksasõbralikkus, Jakobsoni saksavaenulikkus, mis otsis tuge venelastelt, ja pärastine Grenzsteini venesõbralikkus. Kuidagi nähti Eesti rahva head käekäiku olevat võimaliku ainult „Vene kõrge kotka tiiva all“, ja sõjaajal lauldi „Nüüd üles, Vene alamad.“ Aastakümnete suuremaks rahvuslikuks püüdeks oli üks emakeelne (Aleksandri) kool, suuremat ei juletudki tol ajal igatseda. Sellegi soovi täitumisega oleksid toleaeagsed Eesti rahvuslaste soovid õige suurel määral rahuldatud olnud. Kuid nii selles kui ka teistes asjus ei aidanud ei deputatsioonid tsaari juurega muu agar truualamius.

Vabadussõda sundis meid paljude aegade järele uuesti kindlamale koondumisele. Kui enne kogu Venemaa oli eestlasele „oma riik“, siis siit peale sai omaks riigiks kodumaa. Lõppes see sunnitud kahapaikus, et eestlane pidi peale oma rahva liikmeks olemise olemale veel Vene riigi panslavistliku patriotismi toetajaks. Need kaks teineteisele vastukäivat asja pidid eestlases väga hästi sobima. Kui eestlane oli enne eestlane h i n g e g a, pidi ta olemale

ka Vene riigi kodanik i h u j a h i n g e g a. See Vene riigile antav osa vabanese meie rahva tööks Eesti vabadussõja algusega. Seega oli tähtsam samm enese vabastamise juba astunud. Seega saime mitu korra tugevamaks kui olime enne. Ähvardavale ülivõimule alistumine pärast vastuhakkamist oleks tähendanud meie hävinemist, meie alateadlikkude soovide ja lootuste murdumist võib olla igaveseks. Taganemisteed polnud, pidime võitma. Nii suguse palava tahtmise olles võit ei võinudki jääda tulemata. Meie saavutasime iseseisvuse, et elada oma vaba rahvusliku elu. Ja kui meie tahame ikka olla eestlased, rääkida oma keelt, arendada oma kultuuri, siis ei või meie oma iseseisvust kunagi anda käest.

Ja meie ei annagi teda kunagi käest!

*

Maailma rahvaste ajaloo veergude suurem osa kirjeldab nende sõdu. Pealiskaudsemal vaatlemisel näibki, nagu oleks ajalugu peamiselt sõdade ajalugu. Sõdade pidamine on ajaloo kestes olnud rahvastele nii omane, praegugi on riikide peamuredeks sõjalised mured, nii et vaevalt ustav on, et inimsugu sõdadest ka tulevikuski pääseks.

Mille pärast kõik ei ole sõditud! Kõige vanemal ajal oli sõdade otstarbeks lihtsalt röövimine ja allaheidetuult maksude saamine. Võitjad ei toonud allaheidetud maa le isegi omi seadusi, ainult nende sõjajõudu kasutasid endi heaks. Kõik muu polnud tähtis. Pärastpoole nendele sõjapõhjustele seltsib juba kuningate auahnuse rahuldamine. Allaheidetuult nõutakse, et nad võitjat kuningat peavad nii ja niiviisi austama, olema tema orjad. Edaspidi tekitab sõjad juba usulistel motiividel. Allaheidetuult nõutakse, et nad peale kõige muu peavad võtma omaks võitjate usu, võitjate jumalad. Hiljemini veel sõditakse seepärast, et kõik rahvad just nii peavad jumalasse uskuma nagu tahab võitja pool. Teisiti uskumist ei võida sallida. Pärastpoole läheb lahti maade ahnitsemine — riigi jõu ja vägevuse suurendamiseks. Huvitab peamiselt võidetud maaalade rikkus ja maa ise kui söödamaa võitja rahva aristokraatialle. Pärast rahvast hakatakse ühel või teisel viisil majanduslikult kurnama. Pärastpoole sõditakse peamiselt selleks, et paremaid võimalusi leida oma kaupade kaelamäärimiseks teistele rahvastele ja et võidetud maa võrra laiendada oma rahvust, oma kultuuri ja keelt suruda peale võidetuille.

Teadlik väikerahvaste ümberrahvastamisepüüe pole suurtel rahvastel väga vana leitud. Alles läinud aastasajal kerkis see esile. Ennem lepitigi usu pealesurumise ja muude väikeste asjadega.

Väikerahvad pidid suurrahvastega ühtsulades suurendama viimaste jõudu. Sellest kõik need ümberrahvastamispuüed endisel Venemaal, Austrias, Türgis ja Saksamaa unistus Baltimaade koloniseerimiseks.

Vabariigi VIII aastapäeva pühitsemine Viljandis.

Foto Michelson — Viljandis.

I. Kaitseliidu Viljandi linna malevkond ja selle taga linnaümbruse ning Tännassilma malevkonnad paraadi jalutuskäigul läbi linna.

rimisest. Kuid nagu iga surve tekitab vastujõu, nii ka väikerahvaste kallal tarvitatud vägivald sundis viimaseid energilisemale enesehoidmisele. Ning suurriikide poolt alustatud sõda Euroopa ülivõimu pärast tõi üsna ootamata endaga kaasa väikerahvaste vabanemise.

Rahvuste ja kultuuride võitlus on praegusel ajal ägedam kui kunagi varem. Rahvuskultuuride süvendamiseks tähe all elab nüüdne Euroopa. See tuleb ilmsiks nii Mussolini „vanaroomluse“ romantikas kui

ka kommunismi toetsimises Vene rahvusest, Saksamaa Hindenburgi jumaldamisest, Turaani ideest j. t. rääkimata. Ühtlasi laseb see ka aimata, mis ootaks seda rahvast, kes selles võistluses ei suudaks pidada vastu. Igalpool on käimas rahvaste kindlateks jõulisteks üksusteks organiseerimine ja seda peavadki tegema eestkätt väikerahvad, kui nad end ja oma endiste põlvete kultuuritööd ei ta-

Vabariigi VIII aastapäeva pühitsemine Viljandis.

Foto Michelson — Viljandis.

II. Ratsakaitseliitlased paraadi jalutuskäigust osa võtmas.

ha jätta suurrahvastele söödaks. Seda teed peab käima ka Eesti.

*

Iseseisvaks saamisega Eesti rahval avanes võimalus segamata teha oma kultuurilist ülesehitamistööd. Eestkätt oli tarvis vanu pahesid, venelastelt ja sakslastelt omandatud kombeid, kõrvaldada. Polegi enam sagedasti kuulda, et eestlased omavahel tarvitaksid kõnes Vene sõnu, või tungitaks Saksa koolidesse. Tuleb küll ette üksikuid juhtumisi, kuid laiaast, kand-

vast hulgast on see kadunud. Räägitakse ainult Eesti keelt, liigutakse ainult Eesti seltskonnas. Võõramaiguliste nähtuste puhul leidub juba küllalt rahvuslikkuse nimel protesteerijaid. Vabadussõjast ja eestikeelsest koolist läbi käinud noorsugu ei alistu enam võõrastele mõjudele. On tekkinud Eesti haridus, Eesti seltskonnakombed. Võõrastele järeleahvimine jääb ikka rohkem ja rohkem unustusse.

Kuid küllalt järjekindlustud ja loiid ollakse meil siiski. Ei ole küllalt olla sõnadega eestlane, peab olema seda ka tegudega. Peab kasutama iga juhust, et teoga näidata oma rahvustunnet.

Eestlane on ikka veel liig järeleandlik võõrastele keele suhtes. Räägitakse võõrast keelt ka siis, kui see võõras Eesti keelt paremini oskab kui eestlane selle võõra keelt. Segarahvastest vanemate laste rahvuse mõlemal juhtumisel Eesti kahjuks kujunemist peetakse päris loomulikuks asjaks. On väljastpoolt sisse toodud noorsoo-organisatsioonid, kuhu koondatakse noored kõigist rahvustest ja kus läbikäimiseks eestlased tarvitavad venelas-

tega Vene keelt, sakslastega Saksa keelt, kuna Eesti keel nagu polekski riigi-ega valitseva rahvuse keel, vaid nagu ennegi — „maakeel“, eestlaste eneste jaoks.

Riigivastased elemendid tarvitavad iga juhust ja paika oma mõtte külvamiseks. Sageli juhtub seda raudteevagunites. Selle asemel, et nende väiteid kohe ümber lükata, jäädakse tihti ükskõikseks, mõeldes, et pole minu asi! Kuid rahvas just peab olema nagu terve organism, kus iga rakuke täidab oma kohust. Ükskõiksus on kaudne kuritöö.

Kaitseliitlased, kes oma asjaks on võtnud meie riikliku julgeoleku eest alati valvel olla, ei tohiks olla ükskõiksed kõikide nende nähtuste vastu. Saagu kaitseliit selleks organisatsiooniks, mille kaudu leviks Eesti rahvuslikkus igalepoole, kus ollakse tuimad ja ükskõiksed. Kui olla eestlane, siis olla seda juba täieliselt. Rohkem teadlikku rahvustööd, rohkem vaimustust! Kaitseliitu koondugu meie rahva elav jõud, kaitseliidust tungigu rahvasse julgustust ja elutahet!

Jaan Poska.

12. I. 1866—7. III. 1920. Kuueaastase surmapäeva puhul.

Senex.

Vaeses Laiuse õigeusu köstri majas nägi 12. jaanuaril 1866. aastal tulevane Eesti riigimees Jaan Poska esimest korda päevavalgust. Vaevarikas oli Jaan Poska noorpõlv. 12 lapse jaoks oli ainult paar saapaid ja väike Jaan viidi õe seelikus kiriku, sest et tal endal korralikke riideid ei olnud. Väike Jaan oli väga elav ning sai vahest ka vallatustega hakkama; nii hirmutas ta kord õhtul surnuaial palvetavat õde, tõmmates enda ümber valge lina ja hirmsa kisaga kujutades tonti. 10-aastasena viib isa ta hobusega Riiga vaimuliku seminaari. Koolipõlves huvitavad tulevast riigimeest iseäranis matemaatika, ajalugu ja vanad keeled. Peale seminaarist lahkumist teeb ta hiilgavalt Tallinna Aleksandri gümnaasiumi juures ekstermina küpsuseksami ning astub Tartu ülikooli arstiteaduskonda. Ülikooli põlv oli kadunud eriti raske. Pakase käes käib ta kerges peaning kehakattes. Hommikust õhtuni annab Jaan Poska eratunde. Ta tõlgib ka Puschkini j. t. autoreid Eesti keele Jaan Karu varjunime all ning on

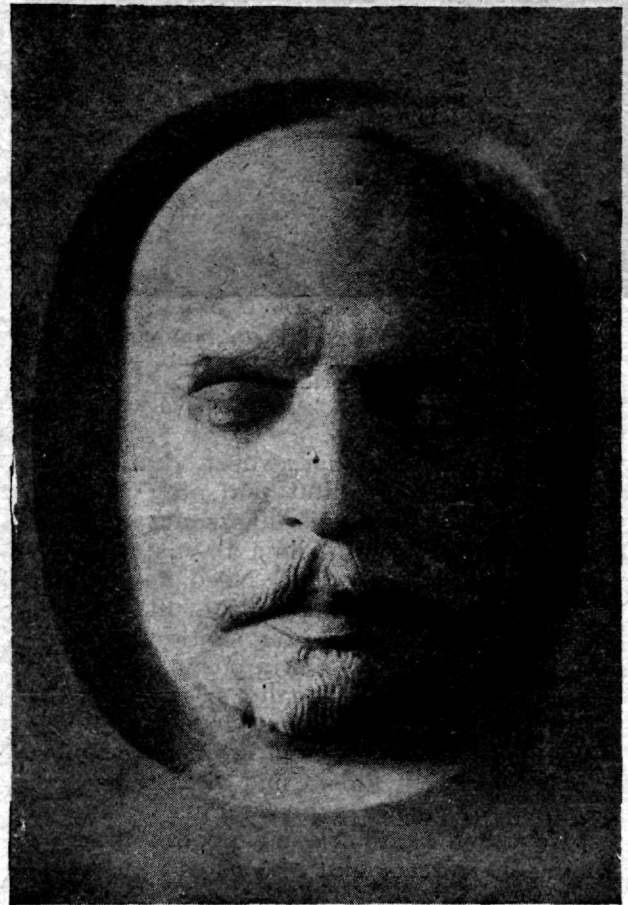
„Postimehe“ kaastööliseks. Nähes, et arstiteaduse õppimine kestab liig kaua, läheb ta üle õigusteaduskonda, mille lõpetab kolme aastaga. Ülikooli lõpetamise järele asub Jaan Poska Tallinna, kus ta esialgu on sunnitud töötama eraadvokadina, sest Saksa mõju oli tol ajal suur ja ükski vannutatud advokaat ei võtnud teda enda juure abiliseks. Viimaks võttis ta enda juure vann. adv. Riesenkampf, avades talle tee vannutatud advokaatide seisusesse. Varsti on Jaan Poska väga lugupeetud kui parem tsiviilõiguse tundja. Tallinna asumisega algab ka tema töö Eesti avalikus elus. Välgukiirusega otustav, seejuures aga kaine ja kaaluv mõistus tõstavad ta Eesti seltskonna tege- laste esimestesse ridadesse. 1905. aastal läheb Tallinna linnavalitsus eestlaste kätte ning ta valitakse linnanõunikuks. 1914. aastal valitakse ta Tallinna linnapeaks. Järgnevad rasked sõjaaastad, kus linnavalitsuse õlgadel lasub linna toiduainetega varustamine. Sel ajal oli Tallinna linnavalitsus Jaan Poska juhtimisel teistele

Venemaa linnadele eeskujuks. 1917. a. revolutsioon tõstab Jaan Poska kõrgemaks riigivõimu esitajaks Eestis — kubermangu komissariks. Tema agaral toetusel võideldi kätte Eesti maavalitsuse ajutine korraldus, mille järele ühendati Põhja- ja Lõuna-Eesti ühise administratsiooni ja omavalitsuse alla. 1917. a. lõpul kisuvad enamlased võimu enda kätte ning kõrvaldavad Jaan Poska vägivaldselt ametist. 1917. a. valitakse ta Vene asutavasse kokku, mille esimesest ja ainukesest koosolekust ta osa võtab. Saksa okupatsiooni eel kutsub Eesti päästekomitee ta välisministriks. Okupatsioonivõimud keelasid igasuguse valitsuse tegevuse ning tahtsid J. P. vangistada selle eest, et ta nõudis Eesti rahva porritallatud õiguste jaluleseadmist. 1918. aasta lõpul sundis liitlaste võit sakslased lahkuma ning ajutine valitsus võttis võimu enda kätte. J. Poska astub valitsuse etteotsa seni, kuni K. Päts vangist tagasi tuleb. Jaan Poska seisukohta okupatsiooniaegiste tegelaste suhtes iseloomustab väljavõte ühest tema kirjast: „Mina saan väga hästi aru, et praegustel oludel, mis kodumaal valitsevad, on ehk võimatu neid isandaid vastutusele võtta, kes kõige häbematumal kombel meie seaduslikku valitsust jalge alla tallasid ja omalt poolt kõik tegid, et valitsemise korda meie maal vägivaldselt muuta. Aga kui see aeg ka mitte veel ei peaks tulnud olema, et riigi tõsised ärandjad teenitud karistuse saaksid, siis peab vähemalt ettevalmistustööd nende vastutuselevõtmiseks tegema. Mina mõtlen siinjuures kõikide nende peale, kes meie riikliku akti peale, mis 24. veebruaril päästekomitee manifesti ja valitsuse loomise näol ilmus, sülitasid ja kõige tooremal kombel uut riigivõimu looma hakkasid.“

1918. a. 17. detsembril sõidab Jaan Poska Pariisi ja Londoni välissaatkonna juhatajana, et seal esimest abi sõjariistade ja toiduainete näol nõutada ning lõpulikku iseseisvuse tunnustamist muretseda. Mis sel ajal kätte saadud, sellest langeb kõige suurem osa Jaan Poska arvele.

Asutava kogu kokkuastumise ajaks sõidab Jaan Poska, kes Asutava Kogu liikmeks valiti, kodumaale, ning valitakse A. K. poolt uuesti moodustatud valitsuses välisministriks, mis ametis ta püsib uue valitsuskriisini, mille järele talle Asutava Kogu esimees teeb ettepaneku uut valitsust moodustada. J. Poska võtab ette-

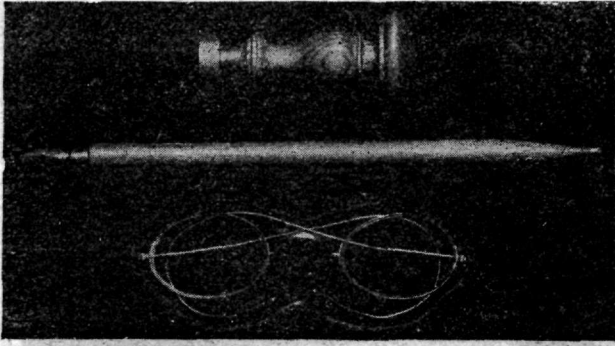
Jaan Poska mask.

Vennaste Puhkide poolt annetatud vabariigi valitsusele. Valmistanud A. Starkopf. On seatud üles riigivanema kabinetis.

paneku vastu, kuid ettetulnud lahkuminekute tõttu loobub ta sest kõrgest ülesandest ning ei astu ka uude valitsusse. Ta töötab välisasjade ja põhiseaduse komisjonide esimehena Asutavas Kogus, kuni ta valitsuse poolt määrati rahusaatkonna esimeheks Tartu rahuläbirääkimistele.

Kui suured teened Jaan Poskal Tartu rahu sõlmimisel olid, seda kirjeldab tema kaastööline, rahusaatkonna liige K. Ast („Sotsialdemokraat“ 1920. a. nr. 57): „Jaan Poska suuremaks elutööks on Tartu rahu. Sellega kroonis ta oma elupäevade võimsa kuma. Sellega kirjutas ta oma mälestuse ka Eesti proletariaadi südamesse. Väga tõenäoline on, et Jaan Poska osavõtmiseta Tartu rahuleping veel praegugi alla kirjutamata oleks olnud. Rahusaatkonna esimehena oli ta võrdlematu. Töötas peaaegu üksipäini kõik ettepanekud valmis ja lepitas neid vastase poole ette-

Sulepea, millega J. Poska Tartu rahulepingu alla kirjutas. Pitsat, millega allkiri kinnitati, ja J. Poska prillid.

(J. Poska kogust.)

panekutega. Kui asi vahest katkenemiseni teravaks oli muutunud ning niidi otsas näis rippuvat, siis läks saatkonna esimees isiklikult nelja silma all vastase poole esitajaga juttu ajama. Need nelja silma all peetud jutud aitasid alati, nii Krassini kui ka pärastpoole Joffe saatkonna juhatajaks oleku ajal.“ Ajajooksul kujunes Jaan Poska ja Joffe vahel päris sõbralik vahekord, mis loomulikult ka rahuläbirääkimiste käigu peale oma mõju avaldamata ei jätnud. Nii käisid nad alati koos ühes numbris Maasiku saunas Pargi tänaval. Jutustades üksteisele anekdoote viitsid nad lõbusalt saunasoleku aja. Joffe külmetas,

Jaan Poska saatis talle pudeli konjakit ning Joffe saatis talle vastu tuhat Vene paberossi.

„Rahvuskangelaste ja riigi hiigla-meeste päevad (K. Ast) on harilikult lühikesed. Nad kustuvad võimise tipul. Seda üldiselt aimatavat tõtt kinnitas Jaan Poska oma varajase surmaga.“ 2. veebruaril 1920. a. kirjutati Tartus Eesti-Vene rahuleping alla. 7. märtsil 1920. a. kustub Jaan Poska eluküünal, jättes leinama kahaksa last, neist noorema alles aastase, lese, kes talle eluraskustest murtuna nelja aasta pärast järgis, ja kogu Eesti rahva.

„Noore ja vapra Eesti vabariigi tugev ja võimas süda“ kirjutab H. Rebane („Päevaleht“ 1920. a. nr. 54), „jääb seisma, kui ta kuuleb, et mees, kelle nimi Eesti iseseisvuse manifesti all, et Eesti vabariigi välissaatkonna esimees ja tema kuaaegne väliminister, Asutava Kogu liige, Eesti rahuvürst, kes Tartus meie rahu-delegatsiooni esimehena rahule alla kirjutas ja meie sõjaväe suuri võitused kirja oskas panna, et see mees, kes alles hiljuti Tartust Tallinna tulekul siin pidulikult ja Eestis haruldase auavaldusega vastu võeti, et see mees elavate hulgast on lahkunud.“

„Meil on mõnigi tähtsam (kirjutab A. Laipman „Vaba Maa“ 1920. a. nr. 60) ka väliselt silmapaistva kujuga mees ja leiame niisuguseid ka lihtrahva seas — kindla

Jaan Poska sünnikodu Laiusel õigeusu kõstri majas.

iseteadvuse, karakteri, uhkuse või vaimu aristokraatsuse märgi kandjaid, mis neid teistest harilikumaist eraldab ning üle tõstab. Aga ma ei tea ühtki praegu meie iseteadlikumate seas, keda võiksin Jaan Poskale kõrvale seada, kellel see iseteadvus ka luus ning lihas, nii üks sisemusega, nii loomulik iseendast, endast nagu tundmatu oleks kui see oli Jaan Poskal. Kui kuninga või yürsti terminit iseteadvuse ja loomuliku, rahuliku, uhkuse terminiks peetakse, siis tarvitaksin seda sõna just ka-

õigeusu kiriku kõstri pojast võrsunud Eesti kubermangu linna advokaat.“

Viimast suurt kõnet pidades Asutavas Kogus 10. II. 20. rahulepingu ratifitseerimise puhul hüüdis Jaan Poska lõpul: „Maitskem rahu, kuid hoidkem, kasvatagem oma sõjalist jõudu!“

See tõde saab meile iga päevaga selgemaks.

Jaan Poska on ka meie kaitseliidu looja. Kuidas sündis esimese kaitseliidu organi-

Teme käest saime kuulda, et mõned viimased
määratud summad ajakirja nr. 1 peale võlgu on
namad, nagu näit. Spekulaar ja Itäline, luuda
mad omel kullul kirjapostid hääl, komisjonid,
panevad kindelkõlud loime ja mõistlik meeldused,
ke otsekoheselt formetsidest, ehk teema jaeft
kulle si mõnelemud nende riivete rasta, nimetas
aga mõned lehed „nagu khateni“, kes ennest 1910
astuti ette makssta lasta. „Maikse ja väest riigi“
ei või mardugi niifugust etta enestle lüheda,
aga teema juhataja teie ohimaa kätte: ordu kirj-
kadnast. Selle lati viisde tarisid palju ära
tehe. Tõsi kui näituse Montenegro, kelle kuusi-
guul muud teenuft ei ole, kui ordu mard
jagamine ja see aital: ~~Plata~~ teema lai kogus: rahu
konverentsele kutjitud. Plata temal ei ole. Kõik
ntesprauuifan mas to teenuft prautpumaas 600.000
fr. aastas

Kalevi ordu mard?

Jaan Poska käekirja näide tema päevaraamatust. (J. Poska kogust.)

dunud Jaan Poska kohta. Mäletan: Jaan Poska armastas ammust ju suveti Haapsalus viibida. Sinna käis varemalt teadupärast hulk Vene suureilma suuri. Aga kui Jaan Poska vahel oma harilikus valges ülikonnas, rahuliku mõõdetud sammuga, oma täit tarka ja nagu mõtetes rasket pead veidi vaarutades, üle Suure Promenaadi läks, jäid kõik Haapsalu suvised suurused ta varju, paistis ta ikka neist „üle“, oli ta kõige suurem, kõige enam imponeeriv oma suursuguse aristokraatliku ilme ning kujuga, see Laiuse kehvast

seerimine, seda kirjeldab J. Mändmets „Päevalehes“ nr. 54 — 1920.

„Revolutsioon oli täies hoos. Linn oli kihamas. Põletati hooneid, surmati uulitsal. Oli tarvis hoida ära suuremat õnnetust. Seal kogus J. Poska seltskonnategelased ja teised tuntud inimesed raekotta. Koosolek oli õige rohkearvuline. Tuli arutusele küsimus: kuidas päästa kodumaad, et ta revolutsiooni puhul võimalikult vähe kannataks. Seal pani J. P. järgmise kava teostamiseks ette. Kogu kubermang tuleb jagada väikestesse jaoskondadesse ja siis

lähevad ustavad inimesed maale välja, kus nad vallarahva vallamaija kokku kutsuvad, neile seisukorra ära seletavad ja siis vallarahva eneste hulgast lasevad valida kaitseliitlased. Tsaariaegiste kordnikkude ja teiste politseivõimude käest tulevad sõjariistad ära võtta, et nad nendega ei saa pahandust sünnitada. Iga valla kaitseliitlased võtavad valla piirkonna oma kaitse alla, neile valitakse juhataja ja nende peale langeb siis ka vastutus hea korra eest. Veel selsamal päeval sõitis mitukümmend meest Tallinnast välja, sellekohaste volitustega varustatud. Maal organiseeriti ruttu arvurikkad kaitseliidud, peeti rahvarikkaid koosolekuid, kus revo-

lutsiooni käik rahvale pikemalt ära seletati. Ja selle korralduse tagajärjel läks revolutsioon meie maal rahulikult ja korralikult mööda.“

Kuus aastat on möödunud selle väsimatu töömehe surmapäevast. Teostamata on aga veel peaministri töötus Asutava Kogu leinakoosolekul 8. märtsil 1920., „et Jaan Poska mälestuse kindlustuseks meie rahva keskel temale nähtav mälestusmärk üles seatakse“ ning ka Jaaksoni valitsuse otsus läinud aasta lõpul, „välisministrit kohustada samme astuma organisatsiooni loomiseks Jaan Poska mälestuse jäädvustamiseks.“

Meil unustatakse ruttu!

Linnade kaitseprobleem keemiasõjas. *)

E. Õpik.

Maailmasõja kogemused näitasid, et rasked gaasid, nagu kloor või fosgeen, esialgu maapinnalt ainult 3—5 meetri, pärast, kergest tuulest edasi-aetuna, kuni 15 meetrit kõrguseni tõusevad. Arvestades isegi 20 meetriga leiame, et linna hävitamine, mille pind 10 ruutkilomeetrit (umbes Tallinna või Tartu suurus) nõuaks ainult 16.000 kilogrammi (1000 puuda) fosgeeni — laadung, mis vastaks 20—30 lennukist koosnevale õhulaevastikule, hävitajate eskort ühes arvatud; terve see fosgeenilaadung ei maksaks rohkem kui 3—4 miljoni Eesti marka. Kloori tarvitamine ei oleks nii hõlpus, sest oma väiksema mürgitamisvõime tõttu nõuaks ta umbes 40 korda suuremat õhulaevastikku. Võrdluseks võiks lisada juure, et ainult Prantsusmaa terve maailmasõja ajal valmistas 16 miljoni kilogrammi fosgeeni, 24 miljoni kilogr. kloori ja ligi 10 milj. kg. muid aineid; neist arvudest langeb lõviosa viimase sõja-aasta peale.

Võttes arvesse eestkätt mürgitamisvõimet, tuleks aérokeemilise rünnaku korral arvestada peaaegiliselt järgmiste või nende sarnaste ainetega: fosgeen ja temale sarnane, kuid veel mürgisem difosgeen ehk superpaliit; iperiit ehk sinepigaas; levisiit; tolmustatud arseenühendused (aevastusained); võib olla ka kloorpikriin. Võimalik, et kõik need ained võetakse tarvitusele ühel ajal. Arusaadav, et kaitsekorraldus peab pidama silmas ka teisi võimalikke aineid, et end mitte üllatada lasta.

Kaitse gaaside eest sünnib kõige pealt maskide abil. Mask kaitseb peaaegiliselt kõige õrnamaid orgaane — hingamisorgaane ja silmi. Esialgu olid tarvitusel n. nim. niisked maskid või mitmesuguste keemiliste ainetega läbiimbutatud

riidekihid, millede läbi sünnib hingamine. Näiteks kontsentreeritud hüposulfiidi (fotograafias tuntud fikseersool) lahutis ühes umbes 5—10% glütseriiniga (viimane kaitseb ärakuivamise eest) on hea abinõu kloori ja broomi vastu; fosgeeni vastu on urotropiin, tsüaanühenduste vastu nikkeli aluslised soolad, iperiit saab oksüdeerivate ainetega, nagu perhüdrool, kaaliumpermanganaat, kloorlubi, neutraliseeritud. Niiskete maskide halvaks omaduseks on, et nad ainult piiratud arvu gaaside eest kaitset pakuvad. Parem on kuivad maskid, kus „aktiveeritud“ ehk tõrvainetest puhastatud ja peeneks tehtud (umbes 2 mm. suurusteks tükkideks) süsi kihvtiseid gaase „adsorbeerib“: need ained kleepuvad söe külge, osalt astuvad ka ühendusse või lagunevad õhus sisalduva veeauru ja hapniku mõjul. Aktiveeritud süsi kaitseb kõikide mürkide eest, välja arvatud vingugaas, lendavad arseenühendused (tolmustatud olekus), üldse suitsu- ja tolmutüürid. Viimaste vastu, välja arvatud vingugaas, tarvitatakse lihtsalt märgi vildist filtreid. Kuivas maskis lisatakse veel juure mitmesuguseid keemilisi aineid rohkem tarvitataivate gaaside vastu, mille läbi maski kaitsevõime suureneb. Mask kaitseb, kuni ta kihvtisest ainest „täituma“ hakkab. Paremad niisked maskid kaitsevad 2—3 tundi, kuna Prantsuse väike Tissot-modell kaitset pakub umbes 20-ne tunni, suur modell — 50-ne tunni jooksul. Ükski eelnimetatud maskidest ei kaitse vingugaasi vastu, kuid seda gaasi on aérokeemilisel rünnakul võimatu tarvitada, sest tema kihvtitamisvõime on võrdlemisi väike (ainult 1½ korda kloori omast suurem), ta on õhust kergem, ja vedelikuna on teda praktiliselt transporteerida võimatu. Eelnimetatud gaas tekib mürkide lõhkemisel või laskmi-

*) V. „Kaitse Kodu!“ nr. 3 — 1926.

sel, ja võib saada hädaohtlikuks ainult kinnises ruumis. Iga gaasi vastu kaitseb hapnikumask, kus hingamisorganid hermeetiliselt isoleeritud ja hingamine sünnib kunstlikult valmistatud hapniku abil; need maskid on võrdlemisi kallid ja rasked.

Iperiidi vastu, samuti ka mõnede teiste ainete vastu, nagu väävelhappe anhüdriid, mis otsekohe naha peale mõjuvad, pakub mask ainult osalist kaitset — päästes võib olla silmapilksest surmast, kuid raskeid nahavigastusi mitte ära hoides; viimased võivad ka surmaga lõppeda. On katsutud iperiidi vastu määrada keha vaseliini ja kloorlubja seguga, kuid nähtavasti mitte suurte tagajärgedega. Radikaalset kaitset pakuvad ainult kummiriided, kuid nendega saab varustada ainult erilisi keemiasalku; tervet sõjaväge oleks võimatu varustada sarnaste riietega, osalt kalliduse, peaaegaliselt aga selle tõttu, et kummiriided raskendavad liikumist ja kaua neis viibimine on võimatu. Seepärast on iperiit nii-ütelda kahe teraga mõök mõlemate sõdivate poolte vastu ja teda võib vaenlane tarvitada ainult neis kohtades, kuhu ta ise ei kavatse niipea sisse marssida. Linnade hävitamiseks oleks see igatahes üks väga soodus abinõu.

Üksikute mürkide hävitamiseks väljas on võimalik tarvitada suuremal määral keemilisi vastuabinõusid siis, kui viimased võrdlemisi odavad on. Näiteks võib iperiiti neutraliseerida pleekimis- ehk kloorlubjaga, mis võrdlemisi odav; kohad, kuhu iperiiti sattunud, tulevad puistata üle pleekimislubjaga, millega kokkupuutudes iperiit oksüdeerub ja oma kihvtised omadused kaotab; seisab ju iperiidi mõju selles, et ta oksüdeerudes organismilt hapnikku ära võtab.

Kinnises ruumis on võimalik hävitada sissetungivaid mürkgaase pritsides (pulveriseerides) keemilisi vastuabinõusid (vees lahutatud või suspenderitud olekus); siin võib tarvitada ka kallimaid aineid, sest ruumi ulatus on võrdlemisi väike. Ruumisviibija võib end pulveriseeritud ainete sissehingamise eest kaitsta lihtsalt märja rätikuga.

Mõnikord pakub kaitset isegi kõrgem koht — kungas, või kõrge ehitus, kuhu raske gaas ei ulatu; suur tuli, näit. tulekahju, võib mürgist gaasi nii-ütelda välja imeda alt ülemistesse õhukihtidesse, kust neid tuul kiiresti ära viib; viimast asjaolu, samuti ka topograafilisi iseäraldusi võib kasutada ainult, kui on tegemist päris gaasiga või kiiresti auruks muutuva vedelikuga, mitte sarnaste mürkidega nagu on iperiit või levisiit.

Paremat kaitset kõikide mürkainete vastu pakuvad varjupaigad ehk õhukindlad ruumid, kus hingamiseks tarvilist hapnikku kas kunstlikult valmistatakse või kus erilise filtriga varustatud ventilatsioonis-seseseade olemas; paistab võimalikuna ka gaasikihist kõrgemale ulatava õhu-

toru kaudu puhast õhku alla ruumi pumbata. Kui varjupaigad sõjaväljal mitte päris soodsad ei ole, sest nad võtavad ära liikumisvabaduse, siis etendavad nad arvatavasti linnaelanikkude kaitset gaaside vastu kõige tähtsamat osa. Niikaua kui loodusjõud ja erilised keemiakomandod mürkainete hävitamise kallal tegevad, peavad linnaelanikud viibima varjupaikades.

Nagu kõigest sellest näha, ei puudu kaitseabinõud keemilise sõjariista vastu, ja sõjaväljal on neid eduga tarvitatud. Ühe linna keemikaitse organiseerimine paistab täitsa võimalikuna, kuigi praktilised raskused suured on. Üks pearaskustest on majanduslikku laadi. Üks harilik kuiv mask maksab umbes 2000 mk., ja on selge, et kõikide elanikkude varustamine maskidega riigi või omavalitsuste poolt on võimatu; samasugune lugu on varjupaikade sisseseadega jne. Keemikaitse organiseerimist võib edukalt läbi viia ainult kõikide elanikkude kaasabil. Teine raskus on puht-organisatsioonilist laadi; tarvis kasvatada laiaadesse hulkadesse teatavat distsipliini, et gaasihäire korral läbi saada kabuhirmuta, et kogumine varjupaikadesse ja mitmesuguste kaitseabinõude tarvitusele võtmine sünniks kiiresti ja täies korras. Selles võib just kaitseliit suurt tööd ära teha. Eelduseks on siin aga laialdane arusaamine ähvardavast hädaohust, sest peab tunnistama, et mitte ainult laiaades hulkades, vaid ka mõnikord nende seas, kelle hooleks on valvata riigi julgeolekut, puudub küllaldane arusaamine tuleviku keemiasõja kohutavatest võimalustest.

Võiks mõeldamises puudutada veel n. n. rahukonverentside osa. Hiljuti keelas ära rahvasteliit keemiasõja; kuid kes võib selle peale oma julgeolekut rajada? Sarnane keeld ei ole uudiseks; juba enne sõda oli kaks korda Haagi konverentsidel mürgiste gaaside tarvitamine keeldud, ja ometigi, ilmasõja lahtipuhkemisel osutus see keeld paljaks paberiks. Kui rahvasteliit jõuaks üksikutel juhustel hoida ära sõda, sellega oleks tehtud juba suur edusamm; kui aga kord sõda ikkagi vastu rahvasteliidu tahtmist algab — suurte riikide konflikt võib sarnast juhust pakkuda — ja kui jälle terve maailm jaguneb kahte suure laagrisse, — kes võib siis keelda vastastele pooltele mistahes võistlusabinõude tarvitamist?

Seepärast, rahukonverentside ja rahvasteliidu otsuste peale vaatamata peame sõjakeemiasse puutuvates küsimustes olema äärmiselt valvel.

Mis tähendab ettevalmistamatus keemiasõjas, sellest annavad selge pildi sakslaste esimesed kallaletungimised lääne- ja idaväerinnal klooriga. Esimene kloori laine lasti sakslaste poolt länefrondil 10 kilomeetri pikusel rindel (pärastised lained olid väiksemal rindel, kuid suurema kontsentratsiooniga ja mitmekordsed);

ootamata tabatud liitlased vaatlesid esialgu ilusa rohelise pilve lähenemist uudishimuga, kuni ta jõudis nende kaevikuteni; tagajärjed olid kohutavad: ligi 5000 surnut, umbes kaks korda niipalju raskesti kannatada saanud ja terve atakeeritud väerind kaitsjatest tühi. Liitlaste ülemkomandole teatati küll aegsasti ühe ülejooksiku poolt sakslaste kavatsustest, kuid liitlased ei uskunud gaasirünnaku võimalusse ega leidnud tarvilise olevat teha vastavaid ettevalmistusi. Sarnane, sõjaväelastele iseloomuline konservatiivsus ei kujunenud liitlastele saatuslikuks ainult seepärast, et sakslastel asi parem ei olnud: seal ka ei ustud gaasirünnaku tagajärge-

sust". Küsitav on aga, kas keemiline kallalitung kaitseta linnale annaks sama „humaanseid“ tagajärgi?

3.

Läinud aasta sügisel, Tartu maleva pealiku ja ülikooli õppejõudude, eriti keemikute ühisel algatusel, asutati Tartu maleva juure sõjakeemiline osakond (S. K. O.). Selle osakonna organisatsioon ja ülesanded on lühidalt järgmised.

S. K. O. on teaduslik ühing, nõuandva häälega maleva pealiku juures. Ühingu ülesandeks on: sõjakeemiasse puutuvate küsimuste igakülgne uurimine, eriti keemiakaitse abinõude uurimine ja väljatöötamine; kaitseliidu ja linna (lin-

Viru maleva Simuna malevkonna Kiltsi kompanii
Kiltis 1917. 25

Viru maleva Simuna malevkonna Kiltsi kompanii.

desse, prooviti seda ainult seepärast, et keemikud peale käisid, ja et ettevalmistusi pealetungiks ei tehtud, mille tõttu nende suur taktikaline võit jäi kasutamata.

Iga uus, ootamatult tarvitusele võetud mürkaine töö ilmasõjas enesega kaasa suuri kaotusi. 1917. a. sügisel, 10-ne päeva jooksul, lasksid sakslased inglaste pihta ligi miljon iperiidiga täidetud pommi, umbes 2,5 milj. kilogr. iperiiti; inglaste kaotused selle tagajärjel olid sama suured kui kõik eelmised kahe aasta jooksul gaaside läbi tekitatud kaotused.

Sakslastel oli ainult 5% mürskidest täidetud kihvtiste ainetega, kuid, näit., ameeriklaste kaotustest oli 25% kihvtitamise tagajärjel; selle vastu oli mürgitamise läbi surma saanute arv ainult 2% — asjaolu, mis seletada tuleb kaitsekorraldusega ja mille peale ameeriklased toetuvad, püüdes tõendada keemiasõja „humaan-

nade) ajakohase keemiakaitseplaani väljatöötamine; kaitseliidu üldise sõjakeemilise õpetuse juures abiks olemine, sõjakeemiliste teadmiste populariseerimine laiades rahvahulkades. Oma ülesannete täitmiseks koraldab S. K. O. teaduslikke referaate oma liigetele, katseid laboratooriumis ja vabas õhus, loenguid kaitseliitlastele ja laiemale publikule; astub ühendusse ülikooliga ja muude teaduslikkude ja tehniliste asutustega; muretseb vastavat erikirjandust. Liikmeteks võivad olla: kõik kaitseliitlased, kes sõjakeemia vastu tunnevad erilist huvi; Tartu maleva juhatusete panekul või soovitusel ka teised isikud, teadlased ja seltskonnategelased. Liikmed, kes ei kuulu maleva ridadesse, on kohustatud toetama S. K. O. tegevust kas materjaalselt, maksude kujul või tegeva tööga. Ülesannete läbiviimist toimetab eriteadlastest koosnev tehniline juhatus; viimane ühes maleva pealikuga

moodustavad ühingu juhatus. Majanduslikult allub ühing maleva juhatusel. Liigete vastuvõtmine sünnib maleva juhatusel kaudu, ühingu juhatusel teadmisel.

Sõjakeemiasse puutuvail küsimusil on kaks külge: esimene — nende küsimuste teaduslik käsitlemine, teine — keemiasõjas tarvisminevate abinõude, nagu maskide, muretsemise kaitseüksustele ja elanikkudele, samuti keemiakaitse või pealetungi organiseerimine. Ühing võtab enda peale ainult esimese ülesande; tegelik läbiviimine kuuluks eestkätt kaitseleidule ja sõjaministeriumile, üldiselt riigivõimule ja omavalitsustele. Seega esineks ühing konsultandina,

sõjakeemia asjandusega. Iseseisva uurimistöötä ei saa ka läbi, sest tundub on põhimõtte, et teaduses ainult see end koduselt tunneb, kes probleeme iseseisvalt suudab lahendada. Siin tuleb juure veel üks asjaolu: sõjakeemiasse puutuvate uurimiste resultaadid ilmuvad väljamaal ainult osalt avalikkuse ette, suuremalt jaolt püütakse neid pidada saladuses. Seepärast on paratamata tarviline iseseisev uurimistöötä sel alal ka meil, muidu võidakse meid kord väga ebamõnusasti üllatada. Ka tuleb pidada silmas Eesti olude iseäraldusi, mis igakord ei vasta väljamaa oludele.

Uurimised, mis eestkätt siin tuleks ette võtta, on enamasti õige lihtsat laadi; vastavad

Väike-Maarja Simuna malevkonna Kiltsi kompanii (Väike-Maarja).

kelle poole vastavad riigiasutused tarbekorral pööravad. Seepärast ei ole ka mõeldud S. K. O. kaitseleidu väeüksusena, temast osavõtjad kaitseleitudlased jäävad oma väeosadesse. Eriliste keemiliste väeosade loomine kaitseleidu maleva juures võiks sündida operatiivsel teel, ühingust rippumatult, kui selleks on vastavaid eeldusi.

Võiks küsida, kas erilisel teaduslikul ringil meil, väikeses Eestis, on mõtet, kui suurtes Lääne-Euroopa ja Ameerika riikides vastavaid küsimusi igakülgsest uuritakse: oleks ju sellest küll, kui nende uurimiste resultaate otsekohe üle võtaksime. Kuid kõige pealt — teaduslike ehk tehnilis-teaduslike saavutuste omaksvõtmine võib sündida ainult põhjaliku uurimise tagajärjel; sealjuures tarvitades ainult kirjandust ei saa kuigi kaugele: peab tingimata kõik praktiliselt läbi tegema; nii siis on ühingu esimeseks ülesandeks oma liikmeid põhjalikult tutvustada

keemiasse või füüsikasse puutuvad küsimused on teaduslikult ammu lahendatud — uurimisele tuleks peaaegselt juba tuntud teaduslike nähtuste tehniline rakendus.

Ühing on põhimõtteks seadnud üles — püüda oma ülesannet jõududele vastavalt; on parem viia lõpule üks ülesanne kui killustada jõude mitmete ülesannete lahendamisel, ühtki lõpetamata. Seepärast on uurimistöötä ühingu tegevuskavasse esialgu võetud üles ainult üks konkreetne probleem: linnaelanikkude kaitse mürkainete otsekohe mõju eest. See ülesanne on seda põlevam, et siin igasugused kogemused ja literatuur puuduvad. Kui see ülesanne teoreetiliselt ja katsete abil, ühe sõnaga laboratoorsel teel lahendatakse, tuleks juba kaitseleidul ühes omavalitsustega ja riigivõimuga hoolitseda tarviliste kaitseabinõude muretsemise eest, kusjuures kahtlemata on vaja toetust kõikide elanikkude poolt.

Sellest teisest ülesandest.

J. M.

Ei ole midagi imestada, kui leiame, et meie rahva hulgas õieti laiapiirilisel on iseseisvuse kasust arusaamine üsna tume. Sageli juhtud kokku inimestega, ja need ei tarvitse ollagi kõige vähem arenenute hulgast, kes küsivad: „Mis kasu on meil õieti sellest iseseisvusest? Kas ei oleks see meilegi parem, kui oleksime mõne suure riigi-ga ühenduses!“ Sellele küsimisele liidetakse siis otsa mälestusi endistest aegadest, kus olevat olnud elada igapidi kergem ja hõlpsam.

Nii rumal kui niisugune küsimus võib paista paljudele, ei ole ta teisest küljest jälle hulkadele kodanikkudele sugugi asjatu, ja kes rahva hulgas liigub, teab, et ta ikka siin ja seal tõuseb esile.

Et meie inimestel veel iseseisvuse mõte tume ja tema kasust arusaamine hämar, eks sellel ole oma põhjused.

Oleme ju alles hiljuti pääsnud elama iseseisva riigina ja rahvana, ja nagu iga suur asi nõuab ümbersündimist, nii ka siin.

Ei ole meie rahvas veel jõudnud kohaneda uute oludega, sest mälestused ulatuvad veel liig elavalt endistesse aegadesse. Pealegi leidub ka rahva hulgas niisugust elementi, kes kas arusaamise puudusel või jälle teistel põhjustel heameelega püüab külvata vaenulikkust meie kui iseseisva riigi ja tema maksva korra vastu.

Kui nüüd kaitseliidu kodukaitse ülesandest on küllalt kirjutatud, siis arvan, on see ikka ainult üks külg, üks ülesanne kaitseliidu tegevuskavast. Teine kaitseliidu tööala, vist mitte vähem tähtis, oleks küll see, et kaitseliit peab ka iseseisvuse mõttest, iseseisvuse kasust arusaamise tegema selgeks kaaskodanikkudele. Vähemalt kannaks see viimane töö just seda vilja, et meie sisemises elus ei saaks levineda oma riikluse vastaseid mõtteid. Niisugune selgitustöö tõmbaks neil pinna jalge alt.

On ju vana tõde, et väevõimuga ei suudeta püsti hoida riiki. Ehk kuigi see on võimalik mõni aeg, siis lõovad ehitusele ikka praod sisse sealt kohast, kus neid ei teatud tähele panna, ja ta langeb kokku. Teine asi on siis, kui ehituskivid suudetakse muuta elavateks, et igaüks saab aru oma suurest ülesandest, alles siis muutub kogu ehitus ka kindlaks ja ta ei karda kokkuvarisemist.

Kui ajaloos panna tähele rahvaid, kes iseseisvuse mõttest ja selle kasust arusaamisest täiesti läbi imibunud, siis ei suut-

nud ka kaugelt suurem ülevõim neid alla suruda aastasadade vältel. Kus aga iseseisvuse mõte oli tume, sellest arusaamine hoopis üdune, seal ei suudetud tema röövimise vastu välja astuda ka kuigi mõjuvalt.

Kui inimesele midagi on saanud vaimliselt omaks, siis peab ta sellest kinni ka kõige suurema visadusega.

Igatahes on kaitseliit suutnud tõusta meil niisuguseks jõuks, mis juba ulatub kõige kaugematesse metsakolgstesse. Ta silm on hoopis kaugeltnägijam kui seda näiteks võiks öelda kõige paremini korraldatud politsei juures. Pealegi on kaitseliidu liikmed oma inimesed, neil on rahvast omane põhjalik arusaamine ja mis peasi: neid ustakse ja usaldatakse.

Ja just need omadused loovad ka kaitseliidu selletaolisele tööle head alused.

Kes maal malevkondi tähele pannud, see silmab peagi, et meie kaitseliidu rühmadesse on ühinenud noored mehed, see tähendab rohkem valgustatud ja arenenud jõud valdades ja kihelkondades. Kui need kümned tuhanded nüüd kõige pealt ise on elavalt teadlikud meie iseseisvuse mõttest, oskavad seda oma hinges kanda kõrgel kohal, siis on see juba niisugune jõud, mis varsti suudab lämmatada eitava vaate.

Missugused abinõud oleks kaitseliidul nende eesmärkide kättevõitmiseks kasutada?

Kõigepealt muidugi kaitseliitlane ise elava inimesena oma kaaskodanikkude hulgas. Kaitseliitlane peab tundma, et tal peale relva on ka suur ja kõrge aade kanda. Ta peab end alati kaaskodanikkude hulgas näitama teadliku ja truu iseseisvuse austajana ja sellest lugupidajana. Sel alal ei tohi mõeldavgi olla mingisugune kõrvalekaldumine. Ja kus iial võimalik ja see tarviline näib olevat, peab ta elaval sõnal alati selle suure ülesande eest ka välja astuma. Ka niisugune tegevus on isamaa kaitsmine ja vahest veelgi mõjuvõimam kui sõjariistadega.

Teiseks on kaitseliidu pidud, mille vabal võidakse laiematel ringkondadel silmad avada iseseisvusest lugupidamisele. Nagu näha, võetakse kaitseliidu pidudest maal väga elavalt osa. Pidu eeskavasse olgu ikkagi ka mõni kõne mahutatud, milles antakse pikem ülevaade selle kohta, mis on iseseisvus väärt rahvale ja mis just meie rahvas eriti selle läbi on endale võitnud. Ei maksa ka põlata vaidlustki niisugusel

teemal, sest selle läbi leiaks mõte mitmekülgist valgustamist.

Oleks soovitav, et kaitseliitlastele peale sõjaväeliste õppuskursuste ja harjutuste vahete-vahel toime pannakse ka niisuguseid ettelugemisi, milles ära näidatakse, kuidas meiegi maa löi iseseisvuse ajal jõudsasti edenema, kuidas meie rahva väljaminekud lähevad just meie oma maa kultuurilise ja majandusliku elu tõstmiseks, kuidas enne asju aeti nii, et maksu-maksjal sõnagi ei olnud öelda väljaminekute kohta ja kuidas nüüd kõik kulusummad seisavad rahva enese kontrolli all jne. Niisugused teadmised on ju laiemates

rahvakihtides kõik praegu kaunis udused ja just sel põhjusel ei suudeta ka teisitimõtlejatele sageli vastu tuua tugevaid argumente.

Inimesi tuleb aga teha teadlikeks. See-ga antakse neile ka kätte siis mõjuvad sõ-jariistad ja nendega suudavad nad end kaitsta vaenlase vastu.

Kui meil on suudetud teha kõige laiemates rahvakihtides iseseisvuse mõte täiesti omaseks ja kui kaitseliit selles as-jas endal teab olevat teene, siis on ta iga-tahes korda saatnud isamaa heaks suure töö.

Suusatamas.

Isiklikke läbielamusi ja muljeid.

R. Meyer.

Õhtu. Kalevi maleva vahtkonna tuba. Keset tuba seisva neljakandilise laua on neli tänast ööelanikku igast küljest ümber piiranud ja uurivad surmatõsidusega homseid uudiseid. Laual töötab lõbu-sasti priimus ja laseb oma siniseid tuli-keeli monotoonse kohinaga juba üsna tah-mase teekatla põhjale paista. Keegi mur-rab ajalehte.

Krr... krr... krr... väriseb teekatla kaas ja laseb ajuti aurupuhanguid välja.

„Poisid, tee keeb,“ kuulutavad neli pea korruga üksteisele. Lendavad lehed nur-ka ja kraamitakse palitutaskutest pruu-kost lauale. Teejoomine võib alata. Mõ-nuledes vajutatakse hambad võileiba ja rüübatakse magusat teed peale.

Läbi luugiga suletud akna kuulduvad nõrgalt tornikella löögid. Üksteistkümnes õhtutund.

„Mis arvate, kui tuleval pühapäeval läheksime suusatama?!“ puristab korruga k.-l. S. oma teeklaasi tagant. — „Tingi-mata läheme.“

Räägitud.

Pühapäeva hommik. Väljas triumfee-rib külm.

On juba viimane aeg, kui enesest kõik eelarvamised raputan ja tänavale kargan. Tõmban sõõmu karget külma ninna ja pist-tan ajuga minema.

Sain veel teistel sabast kinni, kui just Tõnismäelt alla olid minemas.

On veel varajane aeg; Pärnu maantee on inimestest peaaegu tühi. Sammume väikese uhkusega oma rohekais kaitseliidu

riietes ja pagana soojas mütsis. Kõrvad ei külmeta sugugi! Õlal tuliued pruunid suusad.

Pooletunnilise käimise järele oleme lin-nast väljas — Rahumäe-eelsel väljal. Kin-nitame suusad jalge alla ja hakkame kihuta-ma. Mõnus on vuhistada tuule kiirusel läbi paksu lume alla mäge, kus lumepilve üles paiskad ja ise sisse ära kaod. Mäed löövad punetama ja tihe hingedaur külme-tab valge korrana frentshi rinnaesisele.

Olen teistest veidi maha jäänud ja pa-nen nüüd täie auru peale. Püüan teisi kätte saada. Aga kus seda! Äkki kerkib saatuslik kungas — ja järgmisel hetkel olen peale kahekordset „saltot“ oma täie-lises pikkuses pehmel lumevaibal, kuna suusad limpsivad õhku kui tuuleveski haarid...

Ei oska algul muud paremat teha kui lasen „häire“ kuuldavale, kuid nähtavasti osutub see nõrgaks. Peatamata kihuta-vad mu kolm kaaslast edasi; väiksemaks muutuvad kolm musta täppi valgel vaibal.

Tõusen ja asun lumes suuskade püüd-misele. Puterdan kui takku sattunud ka-na sõredas lumejahus, higistan. Lendab paar sapist sajatust õhku. Lõpuks ometi on suusad käes ja võin teistele järele pur-jetada. Aga oodaku, ega ma neile seda ei kingi!

Jõuame Mustamäe alla. Ümbruses ei ühtki häält. Ilus on see vaikus, kus kuu-sed suurte lumetortidena lокkavad ja kus su leelutamine mitmekordselt vastu kõ-lab. Siin jumalikus paigas tuleb mulle

päris „kuratlik“ mõte pähe — mängin neile väikese vingerpussi!

Räägin, et kui tore oleks suusahüppeid teha ja iseäranis nüüd, kus siin ligidalt Glehni pargis tiigi ääres asub just selleks nagu loodud viie meetri kõrgune kungas. Kahtlevad. Pikapeale jäävad siiski nõusse.

Kohal. Teeme maha, et hüppame kõik neli korraga.

Üks, kaks ja k... ning hoovõtmise sõit läheb lahti. Jään targu maha. Künka nõlvak. Kolm hüppajat kõverdavad oma põlved ja löövad hetk hiljem end jälle sirgeks. Kaares lennatakse, käed laiadi, tiigi pinnale. Pragin. Vesi nirgub jää alt välja ja vesistab lume. Kolme hüppaja suusa alused jäätvad. Algab üks hale viilimine kolme paari suuskadega vastu valget lumekoorukest. Aga asi ei edene sugugi; vast alles nii sõidulustikad suusad ei taha paigastki liikuda. Sõidan „õnnetuskohale“.

Võtan kolm reast väljalöödud enda järele haneritta ja kummaline suusatamis-matk lähemasse metsatukka läheb lahti. Ees sõidan ise, kuna taga higistavad lumees kaasvõitlejad, kes enda kaenla all lohistades talutavad suuski. Igatahes stiilvastane nähtus ses lumeküllases kohas.

Korjame ruttu kuivanud puuks kokku ja rõõmsasti pragisedes sütib hele lõke põlema. Algab suusaaluste sulatamine ja

määrimine õliga. On käimas kodune remont. Veerand tunni pärast on suusad jällegi parima tervise juures ning mu kaaslaste näod lähevad lahkemaks; jäävad vähemaks sajatused minu aadressil...

Kuski on kuulda naks-naks-naks... naks-naks-naks... Laseme neli paari silmi oma koobastes pöörelda. Käes! Ühe männi otsas krõbistab orav käbisid.

„Küll on kahju, et püssi kaasas ei ole,“ sõnan teistele. „Paneks suusad ristamisi ning eht laskealus olekski valmis!“ Oh-kame. Akki kargab jaoülem P. püsti ja sosistab nagu pool omaette: „Noh, küll on ikka lugu.“ Millegi pärast seab ta oma suusad ristamisi ja toob kustki lähedalt kõvera puuroika ja seab selle suusaharude vahele. Sihib —

Meie kolme näod venivad muigest ikka laiemale ja laiemale ning äkki läbib metsavaikust kolmest kõrist tulev helgas naer. Orav ehmub, käppade vahel olev käbi kukub alla ja ise hüppab puust puusse — kaugemale meist.

„Küll aga olete lollid, hirmutate looma ennem ära kui...“ pobiseb P. ja viskab oma „püssi“ juba kustuvale tulele. Veel kord kerkivad leegid üles õhku.

Algab tagasisõit. Hämardub juba tugevasti, kui linna tänavale jõuame — väsinult ja rahuldatult.

Oli üks lõbusam päev.

Ülesanne Nr. 3. Pealetung kuulipilduja pesale. *)

Olukord: Pärast tagajärjekast lahingut tungivad sinised taganevate punaste järelväge osade peale.

Ülesanne: Kerge kuulipilduja jagu, kellel mõlemal pool oma vägedega side, on lähenenud varjatult kuni 200 meetrini vaenlase kuulipilduja pesani (a) ja siis takistab vaenlase tuli tema edasiliikumist.

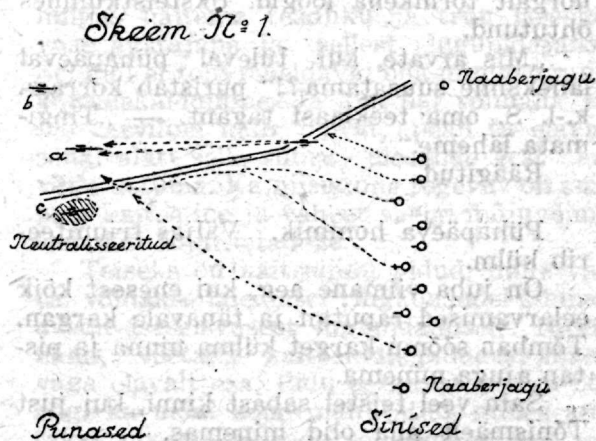
Kuidas kujuneb edaspidine pealetung?

Vaenlane: Kuulipilduja a asub jao pealetungi piirkonnas, sissekaevatult ja hästi varjatult; kuulipilduja b on tulistatav parempoolse jao poolt, kuulipilduja c on miinipilduja tulega tehtud lahinguvõimetuks.

Poolpõiki vaenlase seisukoha ees on madalate kraavidega maantee. (Skeem nr. 1.)

Ülesande lahendus: Jaoülem saab kergekuulipilduja poolparemale teekraavi ülesandega, valida endale niisugune seisukoht, kust võiks tulistada vaenlase üht kuulipildujat

(a) küljelt, teist kuulipildujat (b) vaadelda. Kui see ülesanne vaenlase tähelepanu äratamata täide

viidud, jäävad teised kõik kaetult oma kohtadele; tõmbab aga kuulipilduja ümberpaigutus

*) Rühle von Lilienstern. Jalgväe jagu.

enda peale tähelepanu ja vaenlane avab tule, siis peab jagu hästi sihitud üksiktulega vaenlase kuulipilduja tuld maha suruma või vähemasti segama. Kui kuulipilduja on asunud oma seisukohale ja tulistamist alanud, siis hakkab jagu järk-järgult edasi liikuma, kusjuures jaoülem enne hüppe algust täpselt peab joone ära tähen-dama, kus jagu ka tervelt peab peatuma; esi-mene hüpe ulatab muidugi esimese teekraavini, siis kraavi üle tee jne. kuni rünnaku lähtebaasini, s. o. jooneni, kust algab rünnak.

Edasilikumine viimasele tuleliinile oleneb täiesti maastikust ja vaenlase tulemõjust: siin võib teha hüppeid kas paarikaupa või üksikult, kui vaenlase tuli mitte iseäranis tugev, või tuleb liikuda edasi, roomates ja end veeretades, kui vaenlase tuli äge.

Peale kuulipilduja pesa valdamist jätkab jagu pealetungi käppenäidatud suunas.

Käeosolev ülesanne tahab näidata üldjoontes ühe jao tegevust vaenlase kuulipilduja pesa vastu.

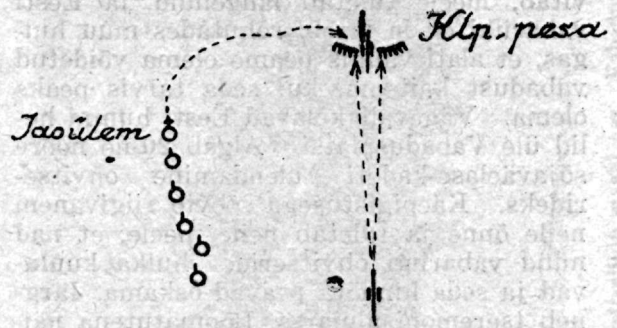
Praeguseaja modern kaitsepidamise viiside juures kujutaval üksikud, lahinguväljal laiaili piliatud, sügavusse paigutatud ja hästi maskeeritud kuulipilduja pesad kaitse kondikava ja on tõsisemateks vaenlasteks pealetungijaile.

Kuulipilduja tuli on seevõrra mõjuv, et tema läheneda siis, kui tema takistamatult tulistada saab, täitsa võimatu on. Seepärast tuleb tema vastu võitlemises võtta tarvitusele abinõusid, mis kuulipildujal tulistamist kas täitsa või osaltki segaks. Seesuguseks abinõuks on samuti tuli, mida juhib kaitseja pihta pealetungija.

Loomulik, et pealetungija püüab suunida vaenlase pihta kõige mõjuvamat tuld, s. o. kuulipilduja tuld. Kuid tulest üksi on vähe; tuli võib küll vaenlase kuulipilduja vaikima panna, kuid küsitav on, kas suudab ta hävitada meeskonna. Selleks, et hävitada meeskonda või vähemalt teda pesast lahkuma sundida, on vaja löök-, on vaja külma sõjariistaga, — täägiga või käsi-granaatidega ründavat jalgväge.

Nii siis näeme, selleks, et rünnata vaenlase kuulipilduja pesa, on vaja kooskõlastada kuulipilduja ja laskurite tegevust: sel ajal, kui kuulipilduja oma tulega vaenlast maha surub, lähenevad laskurid pesale, teda külje pealt haarates.

Skeem № 2.

Pealetungi kordaminek ripub ära sellest, kui osavasti kerge kuulipilduja oma seisukohale hiilib ja kui ootamatult ta tulistama hakkab. Tingimata on tarvis, et jaoülem kergekuulipilduja sihturiga leppemärkide üle kokku räägiks, kõige pealt tule lõpetamiseks, valanguteks ja edasitulistamiseks.

Praktilised on leppemärgid liigutuste abil, käe, püssi, taskurätiku või taskulambiga.

Mida suurem see nurk, mille all kergekuulipilduja ja jao meeskond lahus on, seda parem, sest siis on sissekaevanud vaenlase kuulipilduja sunnitud tulistama kahes suunas. Just seetõttu tekib vaenlasel ikka ühes suunas kaitsetu külge. On aga vaenlase kuulipilduja tuli sihitud pealetungija kuulipilduja pihta, siis peavad laskurid hästi tabavat üksiktuld andma, ega või ainult edasilikumist teha oma ainsaks ülesandeks.

Eesti iseseisvuse 8. aastapäeva pühitsemine Tallinnas.

Juba varakult kogub 24. veebruari hommikul rahvas uulitsatele, et kuulata tornides mängivate orkestrite muusikat. Linn on lipuehtes, mõnes kohas lehvivad Eesti lippude kõrval Poola omad kõrgete külaliste Poola rahvasaadikute auks. Meeleolu on pidulik ja pühalik.

Hommikul kell 10 panevad Poola küllalised ilusa pärja langenud sõdurite hauale.

Kell 11 jagatakse uutele vabaturisti kavaleridele nende verises tapluses Eesti vabaduse eest võidetud autasu kätte. Sõjaväelastele toimetatakse seda Juhkentali tänaval sidepataljoni kasarmu ees; kaitseliitlastele jagab Tallinna maleva pealik F. Pinka riste Kaarli tänaval kaitseliidu staabi maja ees. Kaitseliitlastest saavad vabaturiste: Kalevi malevkonna pealiku

abi kapten Lepp, Ida malevkonna pealik v.-leitn. Klaar, Toompea malevkonna pealik kapten Tief, kaitseleitlane leitn. Arol ja Tallinna maleva instruktor n.-leitn. Ingerman.

Kell 12 algab paraad Vabadusplatsil, mille vastu võtab riigivanem J. Teemant, kes kaitsevaelasi, kaitseleitlasi, seltskondlike organisatsioone ja kogu rahvast tervitab, meele tuletab langenuid ja Eesti vabariiki elada laseb, rõhutades muu hulgas, et alati valmis peame olema võidetud vabadust kaitsma, kui seda tarvis peaks olema. Vägevalt kõlavad Eesti hümnid helid üle Vabadusplatsi. Algab 20-ne noore sõjaväelasekadeti ülendamine ohvitserideks. Käepigistusega soovib riigivanem neile õnne ja tuletab neile meele, et nad nüüd vabariigi ohvitseride hulka kuuluvad ja seda hinnata peavad oskama. Järgneb tseremoniaalmarsš. Lõpmatutena näivates ridades sammuvad riigivanemast ja

kõrgetest külalistest mööda kaitseväge ja kaitseleitlase osad, demonstreerides Eesti sõjalist jõudu ja tahet oma vabadust kaitsta viimase veretilgani. Neile järgnevad seltskondlikud organisatsioonid oma lippude ja orkestritega.

Pärast lõunat ja õhtul korraldati aktused Estoonias, Grand-Marinas, Lutheri rahvamajas, kristl. noortemeeste ühingu turnisaalis, Koplis ja Nõmmel, kus kõnede esinesid tuntumad seltskonnategelased ja muusikaliste paladega meie parimad solistid, koorid ja orkestrid.

Kogu päeval valitses linnas massiliselt liikuva rahva hulgas sedavõrd eeskujulik kord, et see isegi väljamaalaste hulgas tähelepanu äratas ja imetlemist esile kutsus. „Londonis,“ tähendas üks inglane, „ei oleks see kunagi võimalik olnud, siin aga, olen veendunud, ei saanud kellegi konnasilm kannatada.“

Mis on skoutlus?

Leopold Martin

Skoutluse lõppsihti võiks järgmiselt kokku võtta: kasvatada noorest hea ja tubli riigikodanikku. Siit on selge, et see liikumine endale midagi kunstlikku, midagi keerulist pole eesmärgiks seadnud, vaid tema ülesanne oma kohal on kõige harilikum, kõige igapäevasem. Sest missugune isa, ema ei tahaks oma last näha hea ja tublina, või kes noortest enestest ei sooviks heaks ja tubliks saada, ning midagi muud ei püüa skoutluski. Kuid vaatamata selle peale, et sama, mida skoutlik liikumine, kõik taotlevad, kes noorsoo kasvatamisel tegevad, on skoutluse ülesanne ometi määratu suur ja tähtis.

Ei ole sellest veel küll, et midagi eesmärgiks on üles seatud. Seda on vaja ka kätte saada, vaja selleni ka jõuda! Ning skoutlus, tundes ära, kui tähtis on asjaolu, et noored mitte üksi ei pea, vaid et nad tõesti kasvakski headeks, tublideks kodanikeks, on ellu kutsunud organisatsiooni, mille liigete arv maailmas ulatub 2 miljonini, kus tuhanded oma jõudu ja oskust asja edasiviimiseks tööle on rakendanud ning milleks iga aasta määratu suuri rahasummasid ja muid varalisi väärtusi ohverdatakse.

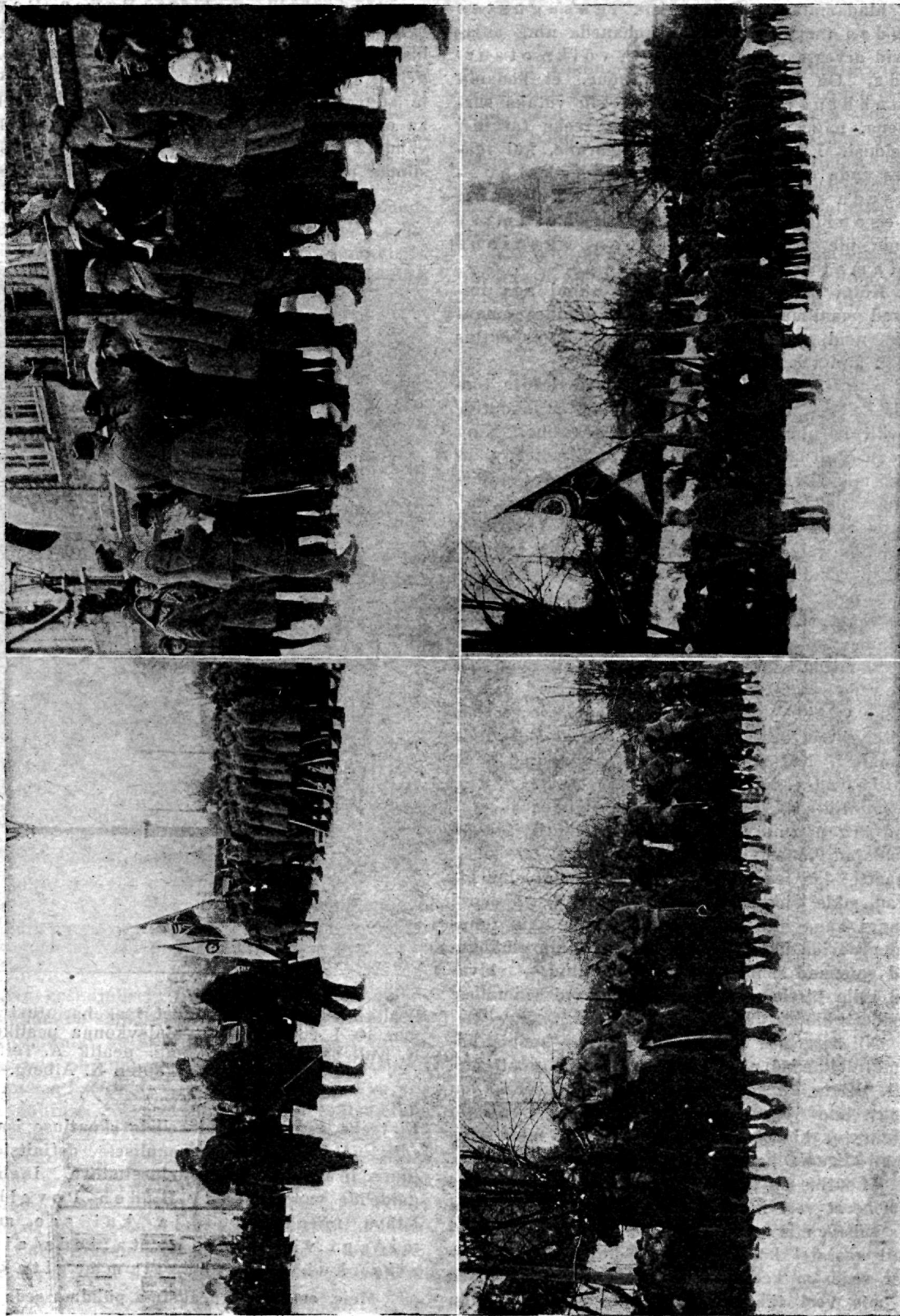
Skoutluse tegevuse ülesanne on kasvatada mehiseks meest, kehaliselt terveks ja tugevaks, osavaks ning töökaks eneseaitajaks, kõlblikult ausameelseks, iseloomu poo-

lest kindlaks, ennast valitsevaks ja iseseisvaks, kel julgust jatkuks raskemategi ülesannete kallale asuda, kes tugevtahtelisena iga algatatud töö võidukalt lõpule viiks, kes õrnatundelisena armastaks kaasinimest ja lilli, loomi, isamaa pojana alati oma riiki ja rahvast kaitseks, kes eluraskustes nõutumalt seisatama ei jääks, vaid algatusvõimsana alati oleks valmis oma kohustust kõige otstarbekohasemalt täitma.

Skoutluse eesmärk oma kuju poolest on ettevalmistav, s. t. kättesaadud vilja ei tarvitata mitte otsekohe, vaid seda kasutatakse hiljem. Rida aastaid tehakse väsimata tööd, et poiss, võrsudes meheks, oleks elule tarviliselt ette valmistatud, et spetsialiseerudes igamees võiks elus asuda õigele kohale, et iga koht võiks saada õige mehe! Igale mehele tema jõu ja ande kohast tööd, iga töö tegijaks osav ja asjatundlik käsi! Meie päevil, kus ühiskondliku elu korraldamine, nõudmiste suurenemise tagajärjel huvide mitmekülgsenemaks muutumise tõttu üsna keeruliseks on läinud, on skoutlusel oma liigete elule ettevalmistamise pärast siis ka ajalisel suur ülesanne.

Skoutlus on kasvatuslik süsteem. Üheks tema iseloomulisemaks omaduseks

Vabariigi 8. aastapäeva pühitsemine Tallinnas.

1. Riigivanem tervitab malevlasi. 2. Vabadusriistide väljaandmine kaitseliitlastele Tallinnas, kaitseliidu staabi ees. Vabadusriisti kavaler' d (vasa- kult paremale): Kalevi mlvk. peal. abi kapt. I. Lepp, Ida mlvk. peal. van. ltn. J. Klaar, Toompea mlvk. peal. kapt. O. Tref, kaitseliitl. leitn. A. Arol, Tall. mal. instr. n.-leitn. H. Ingerman. Riste jagab välja Tallinnua mal. peal. kol.-ltn. F. Pinka. 3. Tallinnua maleva ratsamehed paraadil. 4. Tallinnua malev paraadil. Ees — maleva pealiku abi ins. Aavik. Lipukandja — Tammer.

on püüd noori kasvatada praktiliseks. On hindamata tähtis, et isik igasugustes oludes tarviliselt oskaks kohaneda ning asjaolusid arvesse võttes kiiresti võiks otsustada. On möödapääsematu nõue, et kodanik elunähtusi õieti hindaks, elu võtaks sarnasena, nagu ta on ning sellest teeks tarvilisi järeldusi. Ega ole kaugelki üleearne, kui igamees enda eest ka ainult ise oskaks hoolitseda ning rasketest oludest kannatuse, enesepiiramise ja kokkuhoidmise kaudu üle jõuaks, sest elu on üksainus ootamatuste rida.

Kõigi nende omadustega ei sünni aga inimesed maailma, vaid neid tuleb õppides omandada, neid peab kätte harjutama. Ning skoutlus tahab siin noori jõukohaselt aidata.

Nagu sellest vähesest, mis ülemaal ette toodud, kellelgi raske pole järeldada, on skoutide tööväli haruldaselt kirju ja mitmekesine. Ning tegevuse nii suur mitmekesisus ongi selleks pandiks, mis skoutide püüded kättesaadud tagajärgedega on krooninud. Sel ajal, kui poiss elab murdeaastaid, ei jää ta kunagi saavutatud resultaatidega rahule, vaid tahab ikka jälle ja jälle uusi ülesandeid enda ees näha. Neis aastates omab poisi elus iseäralise koha tema kätetöö, sest vahetpidamata võib igati neist näha meisterdamas kõige mitmesugusemaid asju.

Skoutlik kasvatus sihhib sinna, et noorte ülevoolavat energiat õiges sihis panna liikuma. See otsib endale vorme, otsib kuju ja temale tuleb teoks muutumiseks luua võimalusi. Kui kergesti võivad aga noored omaette kasvades siin väärahtuda!

Juhtides skoutide tegevust üldistes joontes ning ära märkides selle liikumise sihti, jätavad hooldajad vanemad noored nende tööle siiski omaette: las teevad, mis süda himustab, las otsivad, mida leidnud ei ole! Viimased aga ei kärsi kunagi kaua ühe asja juures, istuda, vaid tahavad proovida üht ja proovida teist, ning elukogunud vanemad sõbrad — skoutide juhid — valvavad selle järele, et nende hoolealused võimaluse piiridest üle ei püüaks.

Nii tegevuse arenedes teostuvad hoopis nägematul kombel need sihid, millest juttu oli ülemaal. Kuna küpsenud noormees poisikeseeas on tegutsenud väga mitmesugustel aladel, siis ei puudu tal kindel vaade selle kohta, mida elus tahab tegema hakata.

Skoutlus on oma ülesande täitnud, kusjuures noormeesest veel kordagi pole mürgitanud alkohol ega tubak, mis oma kahjulikkude mõju just varasemal aastatel kõige raskemal kujul avaldab, — sest seda on keelanud skoudi raudsed seadused ja mis veel tähtsam, selle järele ei ole jäänud olnud.

Ning alles nüüd võiks vast skoutluse loojal, Inglise kindralil Robert Baden-Povellil, ka meie lugeja küsimuse peale, mis on skoutlus, lasta vastata paari sõnaga, lühidalt ja selgelt: „Skoutlus on mäng!“ Nii kõrge ja sügav, kui skoutluse põhimõtted ja lõppsiht ka on, tuleb tema peale ikkagi kui mängu peale vaadata ja teisiti ei või see ka üldse olla, kui silmas peame organisatsiooni isikulist koosseisu.

Türi malevkonna II komp.

Pealikute kursus püstolitest laskeharjutust pidamas 10. I. 26. a. Istub: malevkonna pealiku abi K. Kull. Seisavad: 2. komp. pealik A. Teffer ja malevkonna pealik kapten K. Alberg.

Ei teeks aga viga, kui sellele skoutluse isa järele, olgugi väga iseloomulisele definitsioonile juure lisaksime ütleja eluseltsilise, Inglismaa guide'ide vanema lady Baden-Povelli seletava täienduse: „...ja kui see mäng midagi väärt on, on ta seda ainult siis, kui teda hästi mängitakse!“

Meie, eestlased, peaksime püüdma seda mängu igatahes hästi mängida...

Kaitseliidu pidude korraldamine.

Kaitseliitlane.

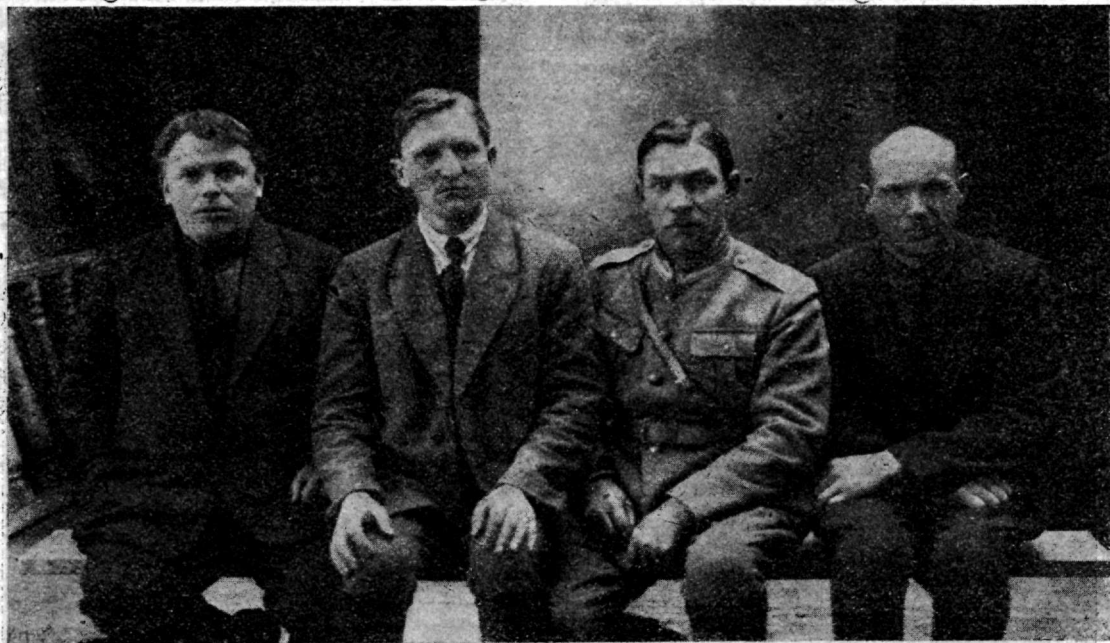
Kui kõne alla võtan kaitseliidu pidude korraldamise küsimuse, siis ses mõttes, et hinnates seni korraldatud pidusid nende eeskava täitmise ja korra suhtes tahaksin erilist tähelepanu juhtida mõnele asjaolule, mis minu arvates ei ole vähese tähtsusega.

Kõigepealt sisuline külg. Kaitseliidu pidude eeskava koosneb harilikult kolmest osast: pidukõne, muusikalised ettekanded ja näitemäng.

Eeskava ses kujus on ju täiesti vastuvõetav, kuid kahtlemata rohkem rõhku tuleks panna

pähe ja kokkumäng on väheste proovide tagajärjel õige kehv. Seda ei tohiks olla. Hakatagu pidu varemalt ette valmistama, õpitagu osad paremini pähe, tehtagu mõni proov rohkem ja asi paraneks silmanähtavalt. Ka näitlejail endil oleks pärast esinemist palju, palju parem tunnus kui nüüd, kus enamjagu mängib ainult etteütleva.

Mis puutub kaitseliidu pidude korda, siis paistab ka siin mõnes kohas mõni puudus silma. Harilikult on korraldused seotud liig ohtra

Viru-Nigula malevkonna juhid.

Vasakult paremale: 1) Kunda-Malla komp. pealik, res. ltn. A. Kasemets; 2) Pada komp. pealik J. Samma; 3) Viru-Nigula malevkonna pealik kapten K. Ernits; 4) Kalvi komp. pealik G. Ruberg.

eeskava eeskujulisele täitmisele. Muusikapalade ettekandmine sünnib siiski veel enam-vähem korralikult, kuigi ka siin teatud paranemist tahaks näha, mis puutub aga näidendite ettekandmisel, siis on see harilikult õige puudulik. Mis on aga selle nähtuse põhjuseks? Põhjused võivad olla kolmesugused, tegelase näitlemisvõimetus, halb kokkumäng ja osade mittetundmine. Esimese asjaolu kohta peab ütleva, et see on küll tihti puudulik, kuid siiski veel mitte seevõrra, et see näidendi ettekandmist väga suurel määral takistab. Palju halvem on aga lugu teise ja kolmanda nähtusega. Pea kunagi ei õpita osa korralikult

alkoholitarvitamisega. Sellest peab katsuma mööda saada. Ka kaitseliitlaste pidulikkudel einetel minnakse ses suhtes mõnikord üle piiri. See ei ole hea.

Meil tuleb pidada silmas, et kaitseliidu kui aatelse organisatsiooni peale vaadatakse sootuks teiste silmadega kui muude organisatsioonide peale, et temalt nõutakse palju rohkem kui teistelt. Arvestagem siis ka sellega ja pakku- gem rahvale kaitseliidu pidudel eeskujuga oma hästi ettevalmistatud eeskavade esinemise ja laitmatu korraga.

Kaitseliidu naisorganisatsioon ja selle ülesanded.

Kaitseliidu põhikirja § 4-as on öeldud, et „naiskodanikud moodustavad kaitseliidu kohuste täitmiseks eriülesannetega organisatsiooni, mille korraldus kindlaks määratakse käesoleva (s. t. kaitseliidu) põhikirja alusel väljaantavates erimäärustes, millised kinnitab vabariigi valitsus.“

Ettetoodu alusel on kaitseliidu staap kokku seadnud „Kaitseliidu naisorganisatsiooni põhimäärused“, mille järele naisorganisatsioon moodustab osa kaitseliidust endast ja koosneb Eesti riigitruidest nais-

ikkagi valla või alevi kaitseliidu üksus, mitte aga malevkond, olgugi et kaitseliidu põhikirjas kõige väiksema majandusliku üksusena ette on nähtud malevkond.

Ühiste, nii mees- kui naiskaitseliitlastesse puutuvate asjade ajamiseks valitakse n. n. „esituskogud“, kelle iga naisjaoskond moodustab ühiselt talle vastava kaitseliidu üksusega, kusjuures nii mees- kui naiskaitseliitlastel on kummalgi õigus tähendatud esituskokku saata kolm esitajat, kaks juhatause määramisel ja

Viru-Nigula malevkonna juhid.

Viru-Nigula malevkonna, Pala, K.-Malla ja Kalvi kompaniide rühma ja jao pealikud peale pealikute õppust 21-sel veebruaril 1926. a. Viru-Nigulas.

kodanikest, kes kõige tihedamas kontaktis meeskaitseliiduga võitleb ühiste kaitseliidu aadete eest.

Naisorganisatsiooni algüksustena võib nii malevkondade kui ka tarbekorral malevate ja valla ning alevi kaitseliidu üksuste juure naisjaoskondi luua, kes igaüks töötab oma viieliikmelise juhatause juhtimisel ja võib jaguneda sanitaar-, toitlus-, side-, noorte- ja muudeks rühmadeks.

Naisjaoskondade loomise võimaldamine ka valla ja alevi kaitseliidu üksuste juure on tingitud tegeliku elu nõuetest, kuna maal, kus ühte malevkonda tihtilugu kuuluvad 3—8 valda ja alevit, kaitseliidu majanduslikuks üksuseks on kujunenud

kolmas üldkoosolekul valitav. Seitsmendaks esituskogu liikmeks on vastava kaitseliidu üksuse pealik, kes ka esituskogu tööd ja istunge juhib.

Maleva piirides asuvate naisjaoskondade esitajad valivad maleva piirides asuvate naisüksuste kolmeliikmelise „üldjuhatause“, kes ühes vastava maleva juhatausega maleva pealiku eesistumisel mees- ja naiskaitseliidu ühiseid maleva asju ajab.

Samuti astub vähemalt üks kord aastas kokku kaitseliidu naisorganisatsiooni kongress, kes valib naisorganisatsiooni kolmeliikmelise „keskjuhatause“, kes omakord jällegi ühes kaitseliidu keskjuhatausega kaitseliidu ülema eesistumisel kogu

mees- ja naiskaitseliidu ühiseid küsimusi arutab ja ajab.

Põhimäärustes järjekindlalt läbiviidud põhimõte, et mees- ja naiskaitseliidu ühiseid asju aetakse üheskoos (esituskogud, maleva ja üldjuhatuste kui ka kaitseliidu ja naisorganisatsiooni keskjuhatuse ühised koosolekud) on tingitud elunõuetest, kuna ühelt poolt naisorganisatsioonil kui kaitseliidu osal oma iseseisvat varandust ei ole, vaid kõik tema kaasabil muretsedud varandus kuulub kaitseliidule, teiselt poolt aga ülekohtune oleks naisorganisatsiooni kaasabil muretsedud varanduse üle naiskaitseliitlasi mitte kaasa valitseda lubada. Samuti hoiab niisugune koostöötamine kogu asjaajamise lihtsustamise mõttes suurel määral kulusid kokku ja ei lase esile kerkida mittesoovitavat võistlust mees- ja naiskaitseliidu vahel seltskondlike summade kogumise mõttes. Selle tõttu puuduvad ka naisorganisatsioonil oma iseseisvad revisjonikomisjonid.

Võiks esile kerkida küsimus, kas niisuguse tiheda koostöö juures naisorganisatsiooni üksustel üldse vaja on oma iseseisvaid juhatusi; kuna ju kaitseliidu üksustel juba juhatused olemas, kes ka kõiki naisorganisatsioonisse puutuvaid küsimusi võiksid käsitada. Kuid naisorganisatsioonil kui niisugusel on siiski ka hulk meeskaitseliitu vähe puutuvaid küsimusi, missuguseid nad väga hästi isekeskis võivad otsustada ja oma juhatuste kaudu teostada. Nende küsimuste otsustamiseks andmine meeskaitseliidu üksuste juhatustele ei oleks otstarbekohane ja koormaks neid ilmaaegu. Pealegi on ette nähtud, et meeskaitseliidu esitajatel alati õigus on naiskaitseliidu orgaanide koosolekuist sõnaõigusega osa võtta ja vastava kaitseliidu üksuse pealikul, kui talle alluva üksuse, seega ka sellesse kuuluva naisüksuse tegevuse eest vastutajal, on kõigi otsuste kohta veto-õigus, millega ära hoitakse soovimata nähtused naiskaitseliidu üksuste tegevuses. See põhimõte on maksev Soome lottade põhikirjas.

Naisorganisatsioonil on ette nähtud oma pitsatid. See on tingitud sellest, et neil saab olema ka omavaheline ja iseseisev kirjavahetus, mil puhul kirju võib nende enda pitsati pealevajutamisega kinnitada.

Samuti on naiskaitseliidul ja ta üksikutel kategooriatel oma vorm ja eritunnusmärgid. Vormi ja eritunnusmärgide kandmise lubamine on otstarbekohane seepärast, et naisorganisatsioon, luues sanitaar-, toitlus-, side- ja muid rühmi oma ülesannetele vastavat riietust ja tunnuseid peab kandma.

Naisorganisatsiooni tegevus on õige laialdane. Nagu juba eelpool tähendatud, võib ta asutada sanitaar-, toitlus-, side-, noorte- ja muid rühmi. Sanitaarrühmade loomiseks on kaitseliidu staabil kokku seadud sanitaaride kursuse programm, mida kohaliku arsti juhatusel võib läbi võtta, et siis juba tegelikult sanitaarabi andma võiks hakata. Samuti on Tallinnas juba õdedekursus käimas, kus ette valmistatakse umbes 40 õde, kes mobilisatsiooni korral kohe tegevusse võiksid astuda. Ka Tartus kavatakse samasugune õdedekursus käima panna. Toitlusosal võivad naiskaitseliitlased kogu tegeliku töö enda kanda võtta, avades häire ja manöövrite puhul oma toitluspunktid. Samuti võivad nooremad ja liikuvamad naiskaitseliitlased spetsialiseeruda sidepidamise alal, millega nad tarbekorral suurt kasu võiksid tuua. Ka varustusosal võivad naised oma virga käega appi rutata, kududes kaitseliitlastele mundrikangast või muretsedes neile muud riidevarustust. Naiskaitseliitlased võivad kaitseliidule abiks olla ta sihtidele vastavate töökodade, kaupluste, haigemajade, koolide, kodude, einelaudade avamisel, maksuliste pidustuste, loteriide, korjanduste, väljasõitute, kino- ja valguspiltide etenduste jne. korraldamisel, rahva kehalise kasvatuse edendamisel, rahvuluse ja kõlbluse tõstmisel. Kuid kõige avaramaks ja tänurikkamaks tööpõlluks jääb naistele ikkagi meie nooruse kasvatamine rahvuslikus vaimus ning riikliku ja rahvusliku propaganda korraldamine isikliku propaganda näol. Naisel on kahtlemata suur mõju oma ümbruskonna peale, ja kui ta seda otstarbekohaselt ära mõistab kasutada, siis võib ta sellega saavutada suuri tagajärgi.

Selgub, et ülesandeid on palju ja tänurikkaid. Seepärast, ärge enam kauem viivitage, Eesti naised, vaid hakake käsi käes ja õlg-õla vastu meestega rühkima, kindlustades: Eesti riiklist iseolemist ja ta kaunimat tulevikku.

Kaitseliidu postmargid.

Juba läinud sügisel asus kaitseliidu staabi II osakond kaitseliidu postmarkide ja kirjasulgujate väljaandmise kavatsuse teostamisele. Töötati välja sellekohase määruse kava, mis vabariigi valitsusele kinnitamiseks esitati. Nüüd on see määrus kinnitamist leidnud ja vabariigi valitsus on lubanud viiesuguseid marke välja anda, millede pealt puhaskasu kaitseliidule läheb, selle eesmärkide teostamise kuldude kattteks.

Margid oleksid järgmised:

2-margalised 1-margalise lisamaksuga kaitseliidu heaks, seega müügihind 3 mk.

5-, 10-, 15- ja 20-margalised igaüks 2-margalise lisamaksuga kaitseliidu heaks, seega müügihind vastavalt 7, 12, 17 ja 22 marka.

Markide müük sünnib posti- ja teistes asutustes, kus postmarke müüakse, ja neid võib tarvitada igasuguste postisaadetiste juures harilikude postmarkide asemel.

Lähematel päevadel kuulutatakse postmarkide ja kirjasulgujate kavandite võistlus välja. Võistlusest võib igaüks soovija osa võtta. Eriiselt tellitakse viie kunstniku käest kindla maku eest igaühelt kaks seeriat. Selleks kutsu-

takse kunstnikud, hrad, Reindorf, Aren, Krümmner, Röösiléht ja Vabbe. Kõik sisseantud kavandid vaadatakse 20. aprillil s. a. läbi selleks määratud auhinnakomisjoni (jury) poolt, kuhu kuuluvad — kaks kaitseliidu staabi, üks posti peavalitsuse, üks riigi trükikoja ja kaks kunstühingute esitajat.

Markide suurus saab ühesugune praeguste 30-, 70- ja 100-margalistele. Margid kannavad järgmiseid pealkirju: a) margi frankeerimisehind (näit. esimese liigi juures — „2 mk.“); b) margi müügihind (näit. sama esimese liigi juures — „Hind 3 mk.“; c) „Eesti Post“ ja d) „Kaitseliit“.

Margid trükitakse arvatavasti kahevärvilisena. Peavärviks on:

$\frac{2}{3}$ -margalistel	— tumeroheline;
$\frac{5}{7}$ -	— punane;
$\frac{15}{17}$ -	— lilla;
$\frac{20}{22}$ -	— sinine.

$\frac{10}{12}$ -margaliste jaoks ei ole veel peavärv kindlaks määratud. Samuti ei ole veel markide teine (sisemine) ja kirjasulgujate värv kindel, kuid arvatavasti saab viimase peavärviks — kaitseliidu värv — kollane.

Kaitseliidu rinnamärk.

Neil päevil kinnitas vabariigi valitsus kaitseliidu rinnamärgi, mis kujutab kaitseliidu embleemi — vabariigi vappi ja mõõka käppades hoidvat halli kotkast — kollasel kilbil.

Kaitseliidu rinnamärki võivad kanda kõik mees- kui ka naiskaitseliitlased.

Rinnamärkide valmistamine on välja antud kullasepp Tavastule — mk. 140.— tükist.

Rinnamärke võib tellida ainult kaitseliidu üksuste — staapide kaudu.

Narva maleva lipu õnnistamine.

Vabariigi 8. aastapäeval, 24. veebruaril s. a., pühitses Narva maleva pidulikult oma lipu õnnistamist.

Pidupäev kujunes Narvale suurpäevaks.

Kell 8.30 jõudsid Narva vabariigi valitsuse esitajana põllutöominister Laretei ja kaitseliidu poolt riigisekretäri abi R. Övel.

Külma ja tuisuse ilma peale vaatamata kogub murruna rahvast Peetriplatsile, kus kell 11.30 korraldatakse ühine paraad vabariigi aastapäeva puhul kui ka maleva lipu õnnistamine.

Paraadi võtab vastu ühes 1. diviisi ülemaga põllutöominister Laretei, tervitades vabariigi valitsuse nimel, millele järgneb riigihümn. Tervitavad veel 1. diviisi ülem kindral Heinze, kaitseliidu ülema poolt härra Övel ja Narva linnaepea Luts. Diviisiülema kõne ajal hüütakse kolmekordne „elagu“ vabariigi valitsusele; mälestatakse langenud kangelasi, kuna päsunakoor mängib „Ligemal Jumal sul“.

1. diviisi ülema poolt antakse vabadosristi kavaleridele vabariigi valitsuse poolt 18. veebruaril 1925. a. annetatud vabadosristid.

Algab maleva lipu õnnistamine vaimulikkude — õpetaja Kiviste ja preester Samoni poolt, kes enne õnnistamist kõnedega esinevad. Peale kõnede vabaneb lipp kattest ja järgneb pühalik talitus. Siis löövad lipuvardasse mälestusnaelad minister Laretei — riigivanema ja sõjaministri poolt, riigisekretäri abi Övel — kaitseliidu ülema

poolt, 1. diviisi poolt kindral Heinze, Narva linna poolt — linnapea Luts ja Narva tuletõrje seltsi poolt — tuletõrje esitaja.

Valitsuse esitaja annab lipu maleva pealikele leitnant Linnole üle, kes lipu edasi annab lipukandjale. Lipp kantakse kaitseliitlaste ridade eest läbi ja asetatakse maleva paremale tiivale.

Järgneb paraadimarss ja rüürikäik läbi linna, mille lõpul maleva lipp viiakse kaitsesevõimkonna saatel karskuseselts „Võitlejasse“, kus kell 16 algab aktus.

Aktuse avab maleva pealik leitnant Linno lühikese ülevaatega maleva arenemisest ja juhib muu seas tähelepanu sellele, et praegu külalisena Narvas viibiv minister Laretei vabadussõja algul oli Ajutise Valitsuse poolt määratud esimene Narva kaitseliidu organiseerija, millest praegune malev on võrsunud. Pikema kõnega esineb minister Laretei, toonitades muu seas päeva tähtsust maleva elus. Ühtlasi tähendab minister Narva maleva kui piiriäärse iseäralist tähtsust, kelle peale kogu Eesti vaatab kui eesrinnas seisva maleva peale. Siis toob minister ette paar pildikest elust, milles avaldub see isamaatunne, see kohusetunne, mida tuleb võtta eeskujuks: näiteks vabadussõja algpäevil ilmus rindele isa oma poja asemele, et rindel ei jääks tühja kohta, kuna poega palunud mõneks päevaks vabastada, et saaks saunas ära käia ja end harida — viimati jäi aga isa pojaga ühes kodu kaitsma kuni sõja lõpuni.

Aktusel kõnelevad veel kindral Heinze kaitsväe nimel, härra Övel, kes räägib Narva linna sõjaaegsest purustamisest ja linna kodanikkude läbielamistest rasketes sõjaoludes ja toob esile kaitseliidu koostöötamise tähtsust seltskonnaga, rõhutades, et mitte üksi sõjariistadega ei tule võidelda, vaid rahuaegses olukorras on igal arusaajal kodanikul eestkätt tarvis olla tegevuses väimlise sõjariistaga, s. o. oma kõnedega pöörda kõhklejaid kodanikke isamaalasteks ja vanematel

kasvatada oma lapsi ses vaimus. Maleva pealiku abi härra Maasik tänab härra ministrit ja palub anda edasi vabariigi valitsusele tervituse ja teate, et Narva malev suudab ja tahab kaitsta kalli hinnaga kättevõidetud vabadust ja iseseisvust. Samuti tänab härra Maasik diviisiülema vastu tuleku ja kaasabi eest malevale.

Aktusel esinevad veel Narva meestelaulu seltsi ja maleva laulukoorid ja lõpuks mängib kaitsväe orkester.

Kell 20 oli „Harmonie“ klubi saalis korraldatud teelaud kutsutud külalistele ja osavõttasoovijatele, millest üle kaheksa inimese osa võttis. Tervitusi ütlesid minister Laretei, riigikogu liige Luur, linnapea Luts, maleva pealiku abi Maasik ja palju teisi. Maleva pealik luges ette rea tervitustelegramme — kindral Laidonerilt, Tallinna, Tartu ja Viru maleva pealikutelt ja teistelt, mis lipu õnnistamise puhul malevale saadetud.

25. veebruari õhtu kella 10-ks, põllutööministri ärasaatmiseks oli Narva jaama seatud üles aukompanii ja jaamaesisele malevlased tõrvikutega. Tõrvikute reast läbi minnes tuletas minister saatjatele meeles, et 7 aastat tagasi paistsid leegid siit kaugemal, põlevatest taludest ja hoonetest, mis oli kohutav sõjatuli, kuna nüüdne tuli on armsaks mälestuseks.

Lahkumine oli südamlük.

Möödunud pidupäeva vaimustus ja ülendav meeleolu peaksid maleva ridadesse tooma juure uut jõudu, veel enam, sarnaste päevade järelduksel peaksime jõudma selleni, kus meil ei oleks ühtki maja, ühtki hurtsikut ega talu, kus puudub tõsine isamaalane, tõsine kaitseliitlane, siis on meie vabadus, meie kodu kindlasti kaitstud igasugu vägivalla eest.

Meie, malevlased, ühinegem oma lipu alla, hoidkem seda kõrgel lehvimas ja ärgem iaskem eksitada mingisuguste kõrvaliste voolude poolt.

E. Ss.

Kaitseliidu malevkondade pealike esimese täienduskursuse avamise puhul.

Täna algavad Tallinnas esimesed malevkondade pealike ja nende abide täienduskursused.

Nad tahavad olla esimene katse värskendada ja täiendada malevkondade pealike sõjalisi teadmisi ses ulatuses kui seda vajavad kaitseliidu juhid.

Kaitseliidu eriline organisatsioon, mis rajatud vabatahtlikkusele, nõuab kaitseliidu juhilt puht-sõjaliste teadmiste kõrval veel enam erilisi teadmisi. Ka nende teadmiste omandamise kohta tahetakse anda kursustel lühikesi näpunäiteid, tahetakse näidata kätte teed, mis suunas edasi töötada.

Kursuste lühike vältus ei luba loomulikult anda põhjalikke teadmisi ja praktilisi oskusi nii ühe kui teise aine kohta. Nad tahavad, nagu öeldud, näidata ainult tee ja meetodi, kuidas töötada edasi kodus, tahavad juhtia nendele allikatele, mis kättesaadavad üldse ja eraldi meie oludes.

Kursustel lugeda on lubanud paljud meie paremad eriteadlased sõjaväelased, teadusmehed ja seltskonnategelased. Kahjuks mitte kõik vanemad sõjaväelased, kelle poole palvega on pöördud, ei ole leidnud võimaliku olevat kursustel loengutega esineda. Seda tuleb tõsiselt kahetseda.

Sõjaliste ainetena on kursustel ette nähtud: rivi- ja lahingdrill, laskeasjandus, taktika, sideasjandus, fortifikatsioon, topograafia, gaasiasjandus jne.

Loengutega on lubanud esineda endine minister hra Ast, Tallinna seminaari direktor hra Kuks, „Vaba Maa“ toimetaja hra Laaman j. t.

Kursuste kavas on peale selle veel ette nähtud näiteõppused allohvitseride õppepataljonis, ekskursioonid tehnilistesse väeosadesse ja praktilised tööd kursantidele.

Sõjaväe ühendatud õppeasutuste ülem ja sõjakooli ülem, lahkesti vastu tulles kaitseliidu

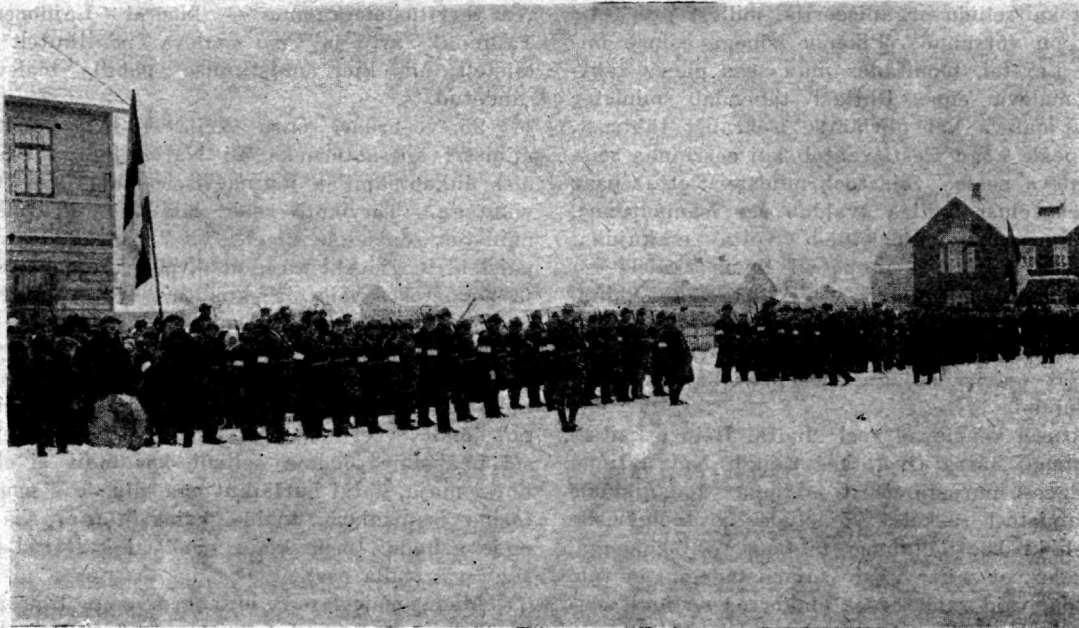
levatest peale üksikute erandite on lubanud neist kursustest osa võtta.

Viiskümmend meest tahavad jätta kõrvale kaheks nädalaks oma igapäevase töö, et rakendada end vabatahtlikult, täies teadmises oma kohustest isamaa ja kaitseliidu vastu riigikaitse tööle

See ettevõtlikkus ja hea tahe, mida üles näitavad need viiskümmend pealikut, olgu kõrgeks eeskujuks kõikidele kaitseliitlastele.

Pealikute laialdane huvi asja vastu on ühtlasi tagatiseks, et kursus korda läheb ja neid tulemusi annab, mida temalt näha soovitakse, s. o.

Vabariigi 8. aastapäeva pühitsemine Türil

K.-l. Türi malevkonna kompaniid paraadil.

staabile on lubanud Tondil elamisruumide ja toidu muretsemise võtta enda peale, andes ühtlasi tarvitada kõiki õppekabinette.

Ligi viiskümmend pealikut pea kõikidest ma-

pealikute huvi kaitseliidu väljaõppe ja organiseerimise vastu veelgi süvendab. Sest oleneb ju kõik huvist ja püsivusest, millega asja juure asutakse.

Raamat-teated.

„Moraal ja Sõda“. Rihard Masing. Kindralstaabi VI osakonna väljaanne 1926. a., 58 lk. Hind 25 marka.

Praeguse aja sõjast ei võta enam osa ainult sõjaväed, vaid terve rahvas. Eestkätt rahva hingeline, moraalne jõud on see pind, mis kannab sõjaväe tema heitluses sissetunginud vaenlasega. Et rahvas moodustaks tõesti moraalselt tugeva koguüksuse, selleks peab igäüks rahvaliikmeist olema teadlik selles määratumas sotsiaalpsüholoogilises protsessis, mida endast kujutab

sõda. See on seda enam vajaline, et praegu vastane samuti teadlikult püüab hävitada rahva vastupanu osava vastupropaganda ja agitatsiooniga.

Et meie laialistele ringkondadele selgitada neid moraalseid jõude, mis kannavad rahvaid ja üksikut meest võitluses olemasolemise eest, selleks ongi antud välja käesolev raamat.

Raamat on varustatud kindralstaabi ülema kindralstaabi kolonel Reek'i eessõnaga ja jaguneb oma sisult 6 ossa. Esimeses osas autor selgitab

moraali — hingeliste omaduste kompleksi — üldmõistet. Moraal on väga muutuv tegur ajas ja ruumis, sest igal inimesel, riigil, rahval ja sõjaväel on oma moraal, mis muutub ühiskonna elu vahetõrjete ja sihtide muutusega. Moraali üldmõiste antud, vaatab autor eraldi rahva ja sõjaväe moraali, millede mõlemi alusteks on rahvuslik iseteadvus või rahvustunne ühes isamaarmastusega. Rahvustunne ja isamaarmastus on võimsad ületama poliitiliste ilmavaadete erinevuse ja enesesäilimise instinkti. Praegusel ajal ei või olla erinevat rahva ja sõjaväe moraali. Nad moodustavad ühise terviku.

tus, millest ülevaatliku pildi annab raamatu III osa.

„Rahvad, kes tahavad elada rahvaste ja riikide peres ning julgesti tulevikku vaadata, peavad juhtima teadlikult kasvatust, õpetust ja kihutustööd oma riikliku korralduse kaudu“. Saksaamaa langemise üheks põhjuseks ilmasõjas loetakse ka tsentraliseeritud riikliku kihutustöö, kasvatuse ja õpetuse puudust, mille tõttu rahva moraal õõnestus, hääbus vastase tugeva kihutustöö tagajärjel. Tuleb ainult osata õieti suunida rahva moraalse ettevalmistuse abinõusid, mis meie aja kultuurinimese elu algusest lõpuni põi-

Vabariigi 8. aastapäeva pühitsemine Türlil.

Kaitseliidu, tuletõrje ja seltskondlikkude organisatsioonide kogumine paraadile.

Raamatu II osa käsitleb moraali tähtsust praeguse aja sõjas. Praeguse aja sõja mõiste on laienenud. Endine vaade, kus sõda loeti ainult sõjavägede vaheliseks võitluseks, on osutunud iganenuks. Praeguse aja sõda on rahvaste heitlus, kus iga üksikolend rahvast ühel või teisel viisil võtab osa sõjategevusest, mille lõppsihtiks on hävitada vastase tahe, mida saavutatakse eeskätt tema moraali hävitamisega. Tulerelvad on vaid abinõudeks selleks.

Kuid selleks, et alistada vastast enda tahtele, selleks, et hääbuks tema moraal, peab ka võitu ihkaval rahval olema tugev moraal, sest ainult suure hingelise väärtusega rahvas oma tervikus suudab seista vastu sõjakoledestele ja panna maksma oma tahte.

Sarnase tugeva moraali loomiseks rahvas ja sõjaväes on vajaline ka teatud eeltöö, ettevalmis-

mivad. Tähtsamad neist: ajakirjandus, kirjandus, teater, kunst, kino, muusika, lipud ja aulsambad. Neile loeteldud rahva moraali ettevalmistusabinõudele seltsib veel hulk nõudeid moraali kasvatusel sõjaväes.

Kogu moraalse ettevalmistuse aluse peab moodustama sügav rahvuslik aade, mis olles lihtne, kuid tundeidäratava väärtusega, suudab tungida inimhingedesse. Rahvusliku aate vajadust on tõestanud suured ajaloo sündmused: nad kandisid rahvaid raskemil hetkeil.

Raamatu IV osa käsitleb rahva ja sõjaväe moraali tegelikku ettevalmistust välisriikides. On selgitatud need põhimõtted, millel see sünnib N. Venes, kus võetud tarvitusele kõik abinõud selleks, et rahvast, alates juba lapsest, kasvatada riiklikult soovitavas poliitilises vaimus. Edasi on võetud vaatlusele noorsoo sõjaline ette-

valmistus Prantsusmaal, Inglismaal, Saksamaal ja Poolas.

Moraali ettevalmistamise eeskujulikke süsteemi käsitleb V osa. Moraali ettevalmistamise algastmeks oleks kodu, kus pannakse alus noore riigikodaniku kui tulevase riigikaitse moraalsele omadustele. Koolis peab kõikide kasvatajate ja õpetajate mure olema, et vastuvõtlikud noored võrsuksid tublideks riigikodanikeks ja riigikaitsejaks. Seda võivad edukalt saavutada ainult need õpetajad, kel endil on rahvuslik aade; kes ise põlevad, suudavad sütitada ka teisi. Sõjaväes teritab kodu ja koolis arendatud moraal. Tihe koostöö haridusministeeriumi ja kindralstaabi vahel on nõutav.

Raamatu viimases (VI) osas esitab autor rea kaaluvaid näiteid rahva ja sõjaväe ettevalmistuseks Eestis, mille aluseks peab olema rahvuslik aade. Tuleks pöörda suuremat tähelepanu kasvatuslikule küljele meie koolides. Rahvustunde leigusele ja ükskõiksusele riigikaitse ja sõjaväe vastu ei tohi olla pinda meie õpetajaskonnas.

Nii lühidalt raamatu sisu. Autor on suutnud anda ladusas keeles erapooletu ja lühikese kokkuvõtte sarnasest laiaulatuslikust aineist kui seda on rahva ja sõjaväe moraalse kasvatuse küsimus. Raamat peaks oma sisult huvi pakkuma mitte üksi sõjaväelastele, õpetajaskonnale, poli-

tikategelastele, vaid igale vabariigi kodanikule, kes ei ole ükskõikne meie riigikaitse küsimuste vastu. Raamat annab ülevaate neist ülesannetest, mis kodu, kooli ja kogu seltskonna kanda jäävad korralikkude riigikodanikkude kasvatamisel väljaspool sõjaväge, kergendades seega teenistustingimusi kaitseväes ja tõstes tema väärtust. Kindralstaabi ülem kindral Reek raamatu eessõnas ütleb õigusega: pädagoogilisest ja psühholoogilisest vaatepunktist on võimatu 20-aastasest kidurast ja hingeliselt kängus noormehest voolida kangelast.

Puutsõjaliste teadmiste õpetamine ja tehniline ettevalmistus riisuvad ära kogu sõduri lühikese teenistusaaja, ja soovil, saavutada midagi positiivset sel alal, peab kaitseväge koosnema hingeliselt ja moraalselt tugevast elemendist.

Kaitseväge on seks kooliks, kust käib läbi meie rahva kandvaim osa, tema meessugu, ja mida füüsiliselt tervema ja moraalselt tugevama osa endast suudab rahvas saata kaitsevärke, seda kindlama aluse paneb ta oma riiklikule iseseisvusele.

Neist vaatepunktidest välja minnes peaks ka iga kaitseleitlane tutvunema kõne all oleva raamatu sisuga. Et seda võimaldada, ei põlanud „Kaitse Kodu!“ toimetuse suurt kulu ja otsustas saata nimetatud raamatu kõigile „Kaitse Kodu!“ tellijatele hinnata kätte.

Kroonika.

Türitl. Vabariigi 8. aastapäeva pühitsemine kujunes Türitl suurejooneliseks, meeliülendavaks rahvuslikuks pühaks. Pidustused algasid hommikul aktusega koolis. Kell 11 oli kirikus pidulik jumalateenistus. Kell 1 päeval Türi malevkonna malevlaste, tuletõrje, sportlaste ja mõlema kooli osavõttel paraad, mille malevkonna pealik A. Viirman ühes organisatsioonide esitajatega vastu võttis.

Päevakohase kõnega esines paraadil malevkonna pealik Viirman, kes kõne lõpetas vabariigi valitsuse eladalaskmisega.

Peale paraadi mindi vabadussõjas langenud sõdurite mälestussamba juure, kus õp. Kuusik langenuid mälestas ja Türi malevkonna poolt pärg asetati.

Järgnes rongikäik muusikaga läbi alevi tuletõrje seltsimaja, kus oli korraldatud pidulik aktus. Hoogsa ja sütitava kõnega „Väikerahvaste iseseisvuse tähtsusest“ esines riigikogu liige hra Jaanis. Kõne lõppes vaimustava hümniga. Aktust kaunistasid muusika ja isamaalised laulud Türi muusikaseltsi poolt. Rahvast oli aktusele kogunud murruna.

Sama päeva õhtul oli Türi malevkonna korraldusel pidu, kus kanti ette M. Aitsam'a näidend „Salmisto“. Huvitava kõnega „Iseseisvuse

kultuurilisest tähtsusest“ esines riigikogu liige K. Ast.

Osavõtmine peost äärmiselt elav.

Peab tunnistama, see päev oli türitlastele tõsiseks isamaaliseks meelevalduseks, sütitades rahvuslikku tunnet nii noores kui vanas.

Pealikute kursused Audru malevkonna Tõstamaa kompaniis lõppesid 29. jaanuaril s. a. laskehaharjutusega, mis andis võrdlemisi häid tagajärgi.

1. veebruaril algasid sama malevkonna 1. kompanii pealikute kursused Seli ühismeiereis ja kestsid 7. veebruarini s. a. Ehk küll kursuste vältus äärmiselt lühike oli, omandasid pealikud palju tarvilikku. Kursus lõppes häirekatsega, mis näitas, et Audru malevkonna 1. kompanii malevlased valmis on iga silmapilk isamaa eest välja astuma.

Peale häirekatse esines Seli rühma koosolekul kõnega Pärnumaa maleva instruktor Kullamaa, selgitades kaitseliidu tarvidusi.

Sama päeva õhtuks olid kutsutud kokku Seli arukamad naistegelased naisrühma asutamise koosolekule, kus kõnega esines instruktor Kullamaa, selgitades naiskaitseliidu rühma tähtsust ja ülesandeid.

Kaitseliit ja publik.

Kuidas keegi kaitseliitlase peale vaatab.

1. Da a m: „Kui tore! Kui vahva! Tema kaitse peale võib julgesti loota!“

2. Kooliõpilane: „Mil saan nii suureks, et kaitseliitu võin astuda!“

3. V a n a k e: „Kahju, kahju! Heameelega oleksin ka mina vahva kodukaitsja, kuid vanadus ja nõrkus ei luba mind sellest ilusast asjast osa võtta!“

4. Kommunisti käsilane: „Eh! Kui teda ei oleks, võiks mu nisu jälle õitsema lüüa!“

Peale kõne asusid naised rühma juhatuse valimisele ja peale seda otsustati panna korjandus toime meesrühmale riiete muretsemiseks. Korjandusega tehti algust koosolekul, kus annetati 5.000 marka.

8. veebruaril s. a. algasid Võlla's Audru malevkonna 2. kompanii pealikute kursused, kuhu oli ilmunud pealikuid isegi 20 kilom. kauguselt.

14. veebruaril lõppesid kursused ja samal päeval korraldati Võlla rühmale lahingõppusi. Peale õppust mindi Võlla vallamaja kõnekoosolekule, kus jällegi esines kõnega Pärnumaa maleva instruktor Kullamaa, selgitades kaitseliidu ülesandeid. Pärast kõnet otsustas rühm riigi aastapäeva pühitseda paraadiga. Ühtlasi otsustati pidada õppusi järjekindlasti kuus kaks korda vanematele ja kolm korda noortele. P o m t u s.

Kambja valla k.-l. kompanii pidas 14. veebr. s. a. oma aastakoosolekut.

Halva ilma ja tee peale vaatamata olid tulnud pea kõik kaitseliitlased.

Senine juhatus valiti täies koosseisus tagasi, millest on näha kambjalaste üksmeelt.

Läinud aasta aruannet ei saanud peakoosolek kassapidaja puudumise tõttu kinnitada.

Käesoleva aasta eelarve võeti vastu 18.000 marga suuruses, sissetulekuid loodeti saada peale läinud aasta ülejäägi vabanduspäeval 24. veebr. korraldatavast peost. Sissetulekud kasuta-

takse ära õpperaamatute ja -abinõude muretsemiseks. Harjutuste kohta võeti elavalt sõna ja soovitati poole aasta õppused suuremalt jaolt talvel läbi võtta, kuna kevadel tööd seda takistavad. Toonitati veel, et koha peal vilunud jõududest, kes tarvilise õpetuse saanud, puudus on, teiseks elavad malevlased üksteisest kaugel, mis raskendab harjutustel käimist.

Üks malevlane.

Iseseisvuse 8. aastapäeva pühitsemine Viru Nigulas ja Aseris.

Viru-Nigulas olid Pada ja Kalvi kompaniide kaitseliitlased kell 1 kirikuplatsile paraadiks üles seatud, kus neid Viru-Nigula malevkonna pealik kapten Ernits ühes abi, lipnik Nurkiga ja Kalvi vallavalitsusega tervitas. Kapten Ernits oma isamaalises kõnes tuletas meele vabandussõjas langenud kangelasi, mille peale muusika „Ligemal Jumal sul“ mängis. Lipnik Nurk lõpetas oma kõne üleskutsega laulda riigi hümmi, mida orkestri saatel kaitseliitlaste ja hulga rahva poolt lauldi. Vaatamata sajuse ilma peale oli kaitseliitlasi ja rahvast rohkesti kokku tulnud. Ei puudunud ka kaitseliitlased-ratsanikud. Sirgetes ridades marssisid kaitseliitlased paraadil ja jätsid ilusa mulje. Mõnelgi vanakesel olid pisarad silmis, nähes oma poegi relvadega ja valmis oma kodu kaitsma. Peale paraadi pildistati kaitseliit-

Kes oma kodu armastab, see kindlustab teda looduse hävitavate jõudude ja inimese kurja käe läbi tekkivate õnnetuste vastu.

Iga inimese ülim püüd on mitte üksi oma elujärge rajada kindlale alusele, vaid kindlustada ka oma järelajajate seisukorda.

**Seda teha võimaldab kõigile
Eesti omavalitsuste kinnitus-aktsia-selts**

„O M A“,

teostades

**tulekinnitusi,
elukinnitusi ja n. e.**

soodsail tingimustel.

Seltsi põhikapital ja tagavarad üle 15.000.000 mk.

Kõik tegevusest saadud tulu omavalitsuste kaudu rahvale tagasi.

Seltsi juhatus: Tartu, Lihaturg 7, kõnetr. 3-44.

Peaagentuur: Tallinn, Vabaduse puistee 1, kõnetr. 18-58.

Agendid kõigis linnades, alevites ja valdades.

lased ja kodukaitse rühmade juhatused ühises grupis. Kalvi kodukaitse rühma poolt oli Kalvi vallamaja ruumes korraldatud ühine tee- ja einelaud kaitseliitlastele, kodukaitse rühmale ja kutsutud võõrastele.

Sügava mulje jätsid kapten Ernitsa kõne ja ootamata koosviibijatele kõrvaltoast kostvad h-ra Kari laulukoori „Kuma, koit“ helid. Iseäranis laulu teine osa, mis langenuile pühendatud ja püsti seistes kuulati, mõjus liigutavalt koosliitajate peale.

Härra Kari pidas vaimustava kõne, mille peale „Isamaa ilu hoieldes“ lauldi. Hra Vasil kõneles sütitavalt vabadusest, mis ühise lauluga „Prius, kallis anne“ lõppes.

Aseris peeti paraadi kell 10 hommikul, kuhu peale Aseri kaitseliidu kompanii vabriku uuesti asutatud tuletõrjekomandod ja algkoolilapsed olid üles seatud. Paraadi võttis vastu malevõõrastele, kodukaitse rühmale ja kutsutud võõrastele. Sügava mulje jätsid kapten Ernitsa kõne ja ootamata koosviibijatele kõrvaltoast kostvad h-ra Kari laulukoori „Kuma, koit“ helid. Iseäranis laulu teine osa, mis langenuile pühendatud ja püsti seistes kuulati, mõjus liigutavalt koosliitajate peale. Härra Kari pidas vaimustava kõne, mille peale „Isamaa ilu hoieldes“ lauldi. Hra Vasil kõneles sütitavalt vabadusest, mis ühise lauluga „Prius, kallis anne“ lõppes.

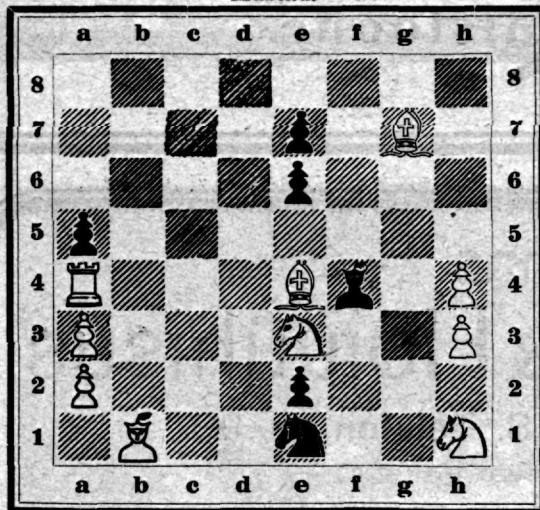
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 11.

Kokku seadnud Martin Villemson (Pärnus). „Kaitse Kodu!“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged : Kb1, Va4, Oe4 ja g7, Re3 ja h1, E a2, a3, h3 ja h4.
Mustad : Kf4, Re1, Ea5, e2, e6 ja e7.
Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Partii nr. 3.

Evans'i kahimäng. Mängitud Viinis.

Valged.

M. Kaldegg.

1. e2 — e4
2. Rg1 — f3,
3. Of1 — c4,
4. b2 — b4,
5. c2 — c3,
6. d2 — d4.
7. Ld1 — b3,
8. e4 — e5,

Mustad.

Dr. G. Zeissl.

- e7 — e5,
- Rb8 — c6,
- Of8 — c5,
- Oc5 : b4,
- Ob4 — a5,
- e5 : d4,
- Ld8 — f6,
- Rc6 : e5,

9. Rf3 : e5,
10. Ke1 — d1,
11. Oc4 — e2,
12. Vh1 — e1,

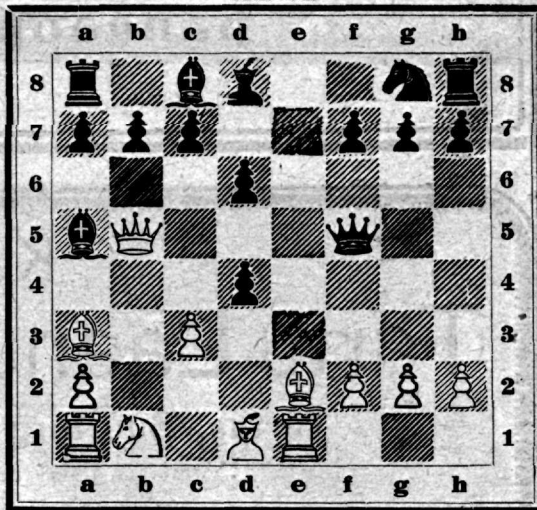
- Lf6 : e5+
- Le5 — h5+,
- Lh5 — g6,
- Ke8 — d8.

Kui 12, Rg8 — e7, siis järgneb 13. Oc1 — a3 (ähvardab Oa3 : e7).

13. Oc1 — a3,
14. Lb3 — b5,

- d7 — d6,
- Lg6 — f5.

Mustad.

Valged.

Seis peale 14. mustade sammu.
Valged annavad matt kolme sammuga.

Ülesande nr. 8 lahendus.

1. Rc7 — e8, Lg5 : e7,
2. f2 — f4 annab matt.
1. (Rc7 — e8), Oc5 : e7,
2. d2 — d4 annab matt.
1. (Rc7 — e8), Oc5 : e3,
2. Le7 — d6 annab matt.
1. (Rc7 — e8), Lg5 : e3,
2. Le7 — f6 annab matt.
1. (Rc7 — e8), ükskõik,
2. Le7 : g5 või :c5 annab matt.

Õiged lahendused saatsid: Boris Kerner, V. Peschel, V. Mikenas, S. Levitski (Tallinnast), E. Tamberg (Tartust).

Eesti Laenu- ja Hoiuühisus

Tartus, Suurturg 14, omas majas, Kõnetraat 177.

Esimene ühistegeline rahaasutus Eestis.

Asutatud 1902. aastal.

Ühisus võtab raha hoiule, annab laenusid ja toimetab kõiksugu pangaooperatsioone.

Kolmas Tartu Laenu- & Hoiuühisus

Tartus, Suurturg nr. 8. Telefon nr. 99.

Avatud igal äripäeval kella 10—2.

Ühisus on asutatud 1913. aastal ja kuulub vanemate Eesti ühistegeliste rahaasutuste hulka.

Ühisus võtab raha hoiule

kuude, päevade ja mitmesuguste tähtaegade peale; soovi peale kuldkrooni alusel.

Hoiusummade eest makstakse ajakohast kõrgendat. protsenti.

Ühisus annab laenusid

obligatsioonide, väärtpaberite ja vekslite kindlustusel ja käemeeste vastutusel.

Ühisus võtab veokirjade, vekslite ja tshekkide järele rahandudmisi enda peale ja saadab raha igasse kodumaa linna, alevisse ja kohta, kus ühistegelised asutused asuvad.

Toimetab kõiki pangaooperatsioone.